

Över 200 000 ex!
Ny uppdaterad upplaga 2026

Per H Börjesson **SÅ HÄR BLIR DU MILJONÄR I HÄNGMATTAN**

STERNERS FÖRLAG

Över 200 000 ex!
Ny uppdaterad upplaga 2026

Per H Börjesson
SÅ HÄR BLIR DU
MILJONÄR
I HÄNGMATTAN

STERNERS FÖRLAG

Per H Börjesson

**SÅ HÄR BLIR DU
MILJONÄR
I HÄNGMATTAN**

STERNERS FÖRLAG AB

Kronudden, 185 32 Vaxholm

Tel 070-592 64 94

E-post info@sternersforlag.se

www.sternersforlag.se

Reviderad och uppdaterad upplaga

© 2026 Per H Börjesson och Sterners Förlag

Grafisk form: Jens Dagergren och Martin Heap

Omslagsfoto: iStock

ISBN 978-91-987214-9-2

E-boksproduktion [Publit](#) 2026

INNEHÅLL

1 Innan du lägger dig i hängmattan

*Världens åttonde underverk
Finansiella rådgivare är för det mesta säljare
Transaktioner är finansvärldens modersmjölk
Ingen vet säkert, men många gör prognoser om framtiden
Sammanfattning del 1*

2 Lägg dig i hängmattan

*Inkomstmiljonen
PPM-miljonen
Tjänstemiljonen
Spara 10 procent-miljonen
Slösa inte-miljonen
Bostadsmiljonen
65+miljonen?
Sammanfattning del 2*

3 Pengar är inte viktigast i hängmattan

*Tidsmiljonen
Lyckomiljonen
Givarmiljonen
Sammanfattning del 3*

4 Så använder du dina miljoner

Bilagor

*Så kan du bli miljonär på 7 år
Sparrebell nr 61*

Sparrebellen nr 114

Sparrebellen nr 137

Sparrebellen nr 151

FÖRORD

*”Alla kan bli rika på aktier, men du får inte ha
bråttom.”*

Warren Buffett

Med tre privatekonomiska böcker utgivna i stora upplagor har jag fått många kommentarer. Några, som verkligen tagit till sig mina enkla råd, har skrivit och tackat för att de lärt sig hur man skall agera när det gäller långsiktigt sparande. För ett tag sedan fick jag till exempel följande email: ”Tack Per H, för alla dina goda råd. Startade för cirka 7 år sedan att bygga upp min miljon och idag nådde jag målet.” Bilaga 1 visar hur personen kan ha burit sig åt för att få ihop en miljon på 7 år och ger ett par goda exempel på andra som har hört av sig och faktiskt blivit miljonärer genom att följa de enkla råden.

Andra, som är lite äldre, undrar varför de inte fick de råd jag ger i mina böcker för 20 eller 30 år sedan. Mitt budskap är ju att alla kan bli rika på aktier, men man får inte ha bråttom. Till dem brukar jag säga att man kan vara långsiktig även när man är gammal, för vi lever ju allt längre. Jag brukar också säga att en av världens rikaste personer, Warren Buffett, 95 år 2026, skapade 95 procent av sin förmögenhet efter det att han fyllde 60 år.

Ett framgångsrikt sparande på äldre dagar innebär också att efterlevande får kapitalet, istället för aktörerna i finansbranschen.

Men många av dem som läst böckerna kommer inte till skott, utan fortsätter att göra som de alltid gjort. De tycker fortfarande att aktier, obligationer och sparande är komplext och överlåter de finansiella besluten på finansiella rådgivare. Dessutom har säkert 98 procent av alla svenskar

inte kommit i kontakt med mina tankar och kanske aldrig fått någon privatekonomisk utbildning. Om du är en av dem tillhör du målgruppen för denna bok, som på ett mycket enkelt sätt förklarar hur du skall göra för att bygga upp ett större sparkapital. Så lägg dig i hängmattan och fortsätt att läsa, så får du de enkla råden hur du kan bli miljonär.

Första delen av boken innehåller några nödvändiga saker du måste veta om sparande och finansbranschen innan du börjar: Världens åttonde underverk är ränta-på-ränta, som innebär att även ett litet belopp kan bli ett stort belopp på lång sikt. Förklaringen är att med långa spartider är det avkastningen på den tidigare avkastningen som ger de stora värdeökningarna.

Det innebär att varje procent du kan spara i kostnader eller få i högre avkastning är avgörande i ett långsiktigt sparande. Dessutom är det viktigt att veta att de flesta finansiella rådgivare egentligen är säljare, oavsett om det är din bankkontakt, en försäkringsrådgivare eller motsvarande.

Problemet är att deras produkter ofta har höga eller dolda kostnader och inte skapar mervärde. Det innebär att du förlorar en stor del av slutresultatet om du följer deras råd. Bygg därför upp egna kunskaper om sparande så att du kan fatta egna kloka beslut. Målsättningen med denna bok är att bidra till just denna kompetens. Men då måste du också ha tillit till din egen förmåga. Det är min förhoppning att denna bok skall stärka ditt finansiella självförtroende, så att du kan fatta egna beslut. Det är viktigt att veta att alla experter som uttalar sig om konjunktur, aktier, räntor m m, egentligen inte vet något säkert. De har mycket kunnande, men det är inte alls säkert att de har rätt om framtiden. Därför är det bättre att själv fokusera på vad du vet säkert och fatta egna beslut efter det. Sedan är det bara att ha karaktären att följa mina enkla råd, så blir du en långsiktigt framgångsrik placerare.

I den andra delen av boken går jag igenom de enkla råden och kommer med förslag på vad du skall göra när du lagt dig i hängmattan. När det gäller sparande är faktiskt ofta det bästa rådet att inte göra någonting alls, alternativt bara fatta ett beslut och sedan hålla fast vid det år efter år.

Jag hävdar att det är enkelt att bli miljonär. Jag brukar till och med säga att det är sant att alla svenskar kan bli miljonärer. Frågan är bara hur många

miljoner du kommer att få ihop och hur lång tid det kommer att ta. Givetvis kommer det att variera stort mellan olika personer. Jag bygger detta på att det finns sju olika sätt att bli miljonär på, som du alltså kan läsa mer om i del 2.

I del 3 utvecklar jag tesen att det egentligen inte är pengar som gör dig lycklig i livet. Givetvis är det viktigt att ha en ordnad ekonomi, som del 1 och del 2 handlar om, men egentligen är det faktiskt andra saker som är ännu viktigare. Tiden är lika för alla människor, fattig eller rik, och den går inte att spara på hög. Dessutom är det ingen som vet hur mycket tid de har till sitt förfogande. Nära vänner och familj samt ett arbete är för de flesta viktigare än hur mycket pengar de har för att bli lyckliga. Jakten på mer prylar och saker ger bara kortsiktig lycka, som snabbt försvinner. Långsiktigt blir du oftast lyckligare om du istället fokuserar på kärlek till de närmaste och har ett meningsfullt liv och arbete. En del kanske också blir lyckligare av att vara snälla och ge pengar till välgörenhet.

I del 4 sammanfattar jag de olika sätten som du kan bli miljonär på och försöker göra en uppskattning av hur stora belopp en normalperson kan få ihop under ett arbetsliv. Dessutom går jag igenom hur du kan använda det upparbetade sparkapitalet när du blir äldre, alternativt lämna det till efterlevande. För någon gång kommer vi alla att ramla ur hängmattan och hamna någon annanstans.

Även om jag har haft stora framgångar med mina tidigare böcker hoppas jag att denna kortversion skall bli ännu mer läst och uppmuntra alla runt om i landet till att själva ta ansvar för sin privatekonomi. Det är en dröm för mig att få de flesta svenskar att följa mina råd och bli miljonärer på många olika sätt. Tänk om mina böcker kunde inspirera svenska folket till att själva skapa sig ett större sparkapital, istället för att ge pengar till den överlönsamma finansindustrin. Tänk vad fantastiskt det vore om kapitalet som du inte själv konsumerar istället gick vidare till efterlevande eller till välgörande ändamål. Det är, som sagt, en dröm för mig att få uppleva detta under min livstid.

I denna reviderade och uppdaterade upplaga har jag också lagt till bilaga 4: Sparrebell nr 137: "Fem tips för ditt sparande i pandemin". Speciellt

punkt nr 3 ”Bygg upp en egen penningmaskin” är viktig då många sparar löpande men sedan kommer ned till noll när de köper något eller har en annan utgift. Då kommer man aldrig upp till ett större belopp som gör att man har en penningmaskin för all framtid. Ytterligare ett tillskott är Sparrebell nr 151: ”Svenska Buffett-bolag slår fortfarande index”, som visar hur enkelt det är att få en fantastisk avkastning bara genom att köpa och behålla bra bolag.

Lycka till med läsningen och hjälp gärna till att sprida mitt budskap vidare till personer du känner.

Per H Börjesson

Stockholm februari 2026

PS För att öka spridningen och få fler att förmedla budskapet låter jag alla intäkter från boken gå till välgörande ändamål.

Kapitel 1

VIKTIGT ATT VETA INNAN DU LÄGGER DIG I HÄNGMATTAN

Världens åttonde underverk

”Historien visar att tid – inte timing – är nyckeln till framgångsrik investering.”

Sir John Templeton

När du sparar ett belopp får du varje år avkastning på tidigare års avkastning. Det kallas för ränta-på-ränta och Einstein lär ha sagt att det är världens åttonde underverk. Om ett sparande på 100 ger en värdeökning på 6 procent har du efter ett år 106. Om du även nästa år får 6 procent i avkastning blir inte slutresultatet efter 2 år 112, utan lite mer, för du får även avkastning på den tidigare avkastningen. Se också i figuren på nästa sida hur stor skillnad det blir om du får 10 istället för 6 procent i årlig avkastning. Under de första åren är inte skillnaden så stor, men när åren går blir den större och större. Studera siffrorna och se hur mycket slutresultaten växer varje år när du sparat många år. Efter 20 år har du faktiskt över 100 procent mer om du fått 10 procent i avkastning istället för 6 procent. Efter 40 år har du faktiskt nästan dubbelt så mycket om du fått 8 procent istället för 6 i årlig avkastning.

Ränta-på-ränta-effekten innebär att varje procent i kostnader eller i högre avkastning får otroligt stor effekt när du har långa spartider. Om du startar ett sparande vid 25 års ålder tar det faktiskt 40 år innan du kanske går i pension vid 65 års ålder.

Då avgifter tas ut i procent på hela sparkapitalet växer avgiften i kronor ju längre du sparar. En, två eller tre procent i kostnader låter inte så mycket men innebär en otroligt stor skillnad på det långsiktiga slutresultatet.

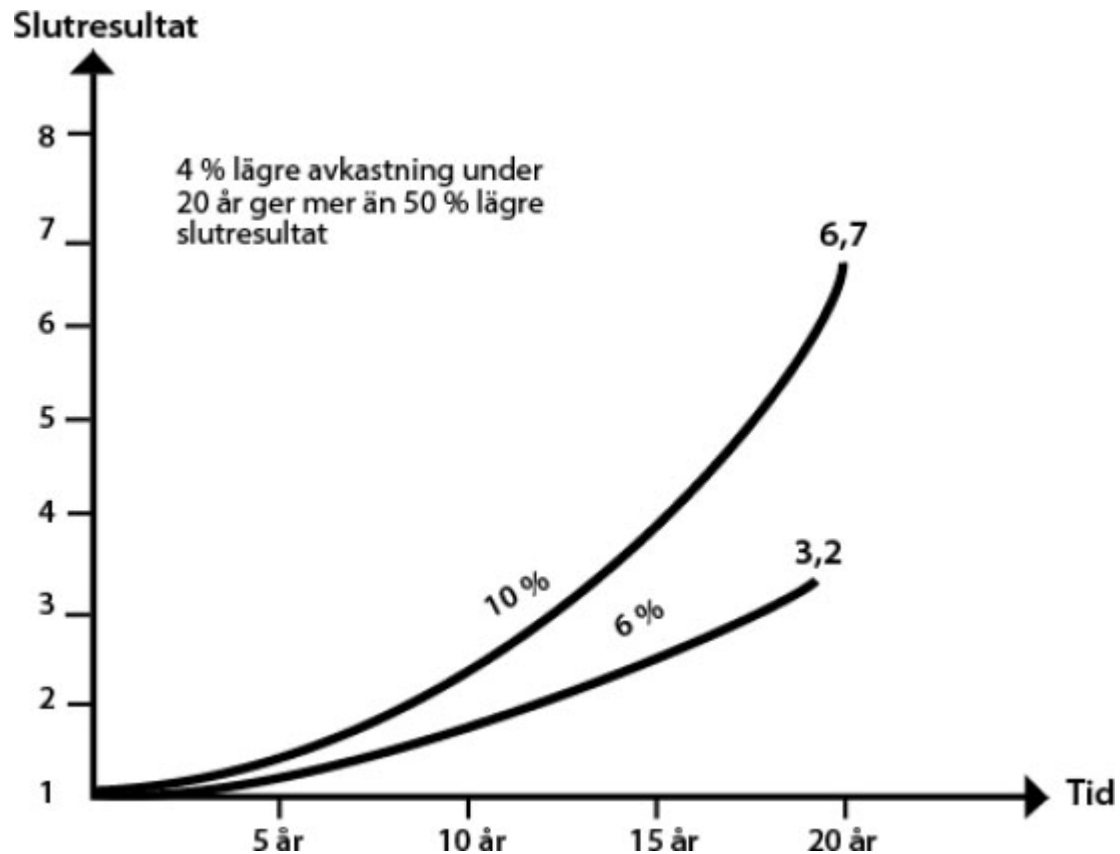
Ränta-på-ränta-effekten innebär också att det inte är pengarna du tjänar som är viktigast, utan för att bli rik måste du låta pengarna arbeta för dig under långa tidsperioder. Pengarna du sätter in i sparandet är ofta mindre än de pengar som genereras av ränta-på-ränta-effekten. Därför gäller det att ha långa sparhorisonter och noga tänka igenom vilka kostnader just ditt sparande har. Dessutom gäller det att starta omedelbart då det är de första årens sparande som växer mest med ränta-på-ränta-effekten.

Om du sätter av 800 kronor i månaden och lite optimistiskt tror att placeringarna ska gå upp med 10 procent per år så tar det 25 år att få ihop en miljon kronor.

100 000-tals svenskar betalar varje månad 188 kronor till Postkodlotteriet för att de hoppas bli miljonärer. Även om du håller på med det i 40 år är det en otroligt liten chans att du blir miljonär. Om du istället sätter in 188 kronor i en svensk indexfond och får en avkastning på 10 procent blir du miljonär efter 40 år. Skillnaden är att du är SÄKER på att du blir miljonär, men du vet inte när. Det kan ta 33 år eller 53 eller 63 år, men någon gång blir du miljonär. Det krävs inget matematiskt kunnande för att fatta ett sådant beslut. Det enda som krävs är lika effektiv marknadsföring som Postkodlotteriet använder med parollen: "Om du inte gör det här så blir du inte miljonär när dina grannar blir det".

Dessutom anser den fristående organisationen Charity Rating (www.charityrating.org), som utvärderar hur mycket av välgörenhetsorganisationernas pengar som kommer fram till de behövande, att Postkodlotteriet är ett dåligt alternativ om du vill ge pengar till välgörenhet. Charity Rating anser att lotteriet har lägst andel vinster, lägst andel till välgörenhet och högst andel driftskostnader. Även Lotteriinspektionen har haft synpunkter på Postkodlotteriet och anser att marknadsföringen är mycket aggressiv. Marknadsdomstolen har dömt lotteriet med ett vite för att de överdrivit vinstchanserna i sin marknadsföring. Därför är det mycket bättre att sätta av pengarna i ett långsiktigt sparande istället. Den fantastiska ränta-på-ränta-effekten gör att även ett litet belopp varje månad blir ett stort belopp med långa spartider. Sedan kan du själv fördela pengarna mellan något stort mål i framtiden, en

välgörenhetsorganisation eller din pension. Med Postkodlotteriet går det mindre pengar till välgörenhet och det är ägarna till konceptet som blir miljardärer.

Finansiella rådgivare är för det mesta säljare

*”Ingen kan beröva dig din slutliga framgång
utom du själv”.*

Emerson

I en krönika i Dagens Industri berättar f d finansminister Pär Nuder om hur han hoppade till när han slötittade på Rapport. En bekant uttalade sig om hur dåligt och krångligt det svenska pensionssystemet var. Han ringde senare upp och frågade varför bekanten var med i programmet och hur journalisten hade hittat honom. Det visade sig att bekanten hade en kompis som var pr-konsult med ett uppdrag från ett försäkringsbolag. I kampanjen för att sälja fler privata pensionsförsäkringar var det en viktig beståndsdel att utmåla det offentliga pensionssystemet som otillförlitligt. Sanningen är att Sverige har ett av världens bästa pensionssystem. Men exemplet visar hur en hel bransch försöker påverka beslutsfattare och enskilda svenskar att köpa deras produkter och tjänster.

På samma sätt tyckte experterna i en utredning om konsumentskyddet i finansbranschen att det inte var någon idé att satsa på utbildning för ”det skulle vara omöjligt att lära hela svenska folket att räkna”. Mina kommentarer i den efterföljande paneldebatten kan du läsa i bilaga 2, i form av Sparrebellen nr 61: ”Det är synd om svenska sparare”. Budskapet är att utbildning och kunskap skulle kunna ändra på övertaget som finansbranschen har över enskilda konsumenter. Det finns alltså starka

krafter som tycker att alla skall vända sig till finansbranschens så kallade rådgivare för att få hjälp att göra sina placeringar.

När det gäller förtroende för olika branschföreträdare får bilförsäljare ofta ganska låga siffror. Därför är de flesta bilkunder medvetna om att säljaren givetvis försöker sälja de bilmärken som de själva representerar. I finansbranschen kallas säljarna för rådgivare och många tror därför att du från dem får de bästa råden om hur du skall placera dina pengar. Men precis som bilsäljaren har den finansiella rådgivaren ofta ett eget intresse av att sälja på sina kunder den egna arbetsgivarens produkter. Om den produkten kostar 2 procent varje år, utan att skapa ett mervärde, innebär det att en stor del av den slutliga avkastningen går till rådgivarens arbetsgivare. När en bil inte fungerar och motorn inte startar eller dörren hoppar av är det uppenbart för kunden att han har blivit lurad. När det gäller finansiella råd är det inte alls lika uppenbart, för det är först om 20 eller 30 år du vet slutresultatet. Då tycker du kanske att det är ganska bra att 10 000 kronor har blivit 100 000 kronor, även om slutresultatet kanske hade varit 300 000 kronor om du fått 4 procents bättre avkastning. Därför måste du själv bygga upp ett kunnande och göra en bedömning av kostnaderna för den förvaltning du väljer.

Finansbranschen spelar på människors okunnighet och okunskap genom att marknadsföra komplexa finansiella produkter. Men enkelt är effektivt och har låga kostnader. Finansbranschen prioriterar istället det som är komplext, dyrt och har dolda risker. Därför måste du själv bestämma dig för vilka finansiella produkter du ska välja, vilket jag hoppas du kommer att lära dig med den här boken.

Se också upp med dem som kallar sig för oberoende rådgivare och vill ge dig råd om hur du skall placera dina pengar. Generellt kan du säga att ju mer en rådgivare lägger ned på telefonsamtal, luncher och informationsträffar desto större är risken att råden är riktigt dåliga och att produkterna har dolda kostnader. Ställ därför inte upp på denna typ av aktiviteter, för det har slutat riktigt illa för många sparare. Med lite egen kompetens och kunnande, som jag hoppas du får i denna bok, så har du alla förutsättningar att få bättre avkastning på ditt sparkapital än om du skulle följa rådgivarens rekommendationer. Lita därför på ditt eget omdöme

istället för på rådgivare som bara är intresserade av att tjäna pengar till sig själva och sin arbetsgivare.

Finansbranschen tar en allt större del av vinsterna i samhället då de tjänar pengar på att ta en procent av förvaltat kapital i avgift. Det blir med ränta-på-ränta gigantiska belopp. Se därför upp när du blir rekommenderad produkter med höga kostnader. Generellt får rådgivaren halva förvaltningsavgiften varje år, vilket innebär att ju dyrare produkt du väljer desto mer får rådgivaren i provision. Risken att den produkt du valt går ned i värde får du alltid ta själv. Rådgivare rekommenderar ofta utländska produkter för de har höga kostnader, men att det är stora risker med att köpa utländska produkter förmedlas inte till kunderna. Dessutom har den svenska aktiemarknaden varit en av de bästa i hela världen de senaste 50 åren. När du satsar på Sverige får du lägre kostnader, ingen valutarisk och exponering mot fantastiskt duktiga globala svenska företag.

Transaktioner är finansvärldens modersmjölk

”Mycket framgång är relaterad till att vara inaktiv. De flesta investerare kan inte undvika frestelsen att hela tiden köpa och sälja aktier.”

Warren Buffett

Varje transaktion genererar intäkter och kunderna lockas därför hela tiden att byta produkter. Ett klassiskt råd från mäklare är: ”Man förlorar aldrig på att ta hem en vinst”. Men då säljer du av dina bästa aktier som kanske fortsätter att stiga. Det är precis som att ta bort de vackraste blommorna i en trädgård och vattna och vårda ogräset. En duktig trädgårdsmästare vårdar och vattnar de finaste blommorna och tar bort ogräset och de blommor som vissnat. Så skall du tänka även när det gäller dina placeringar.

Transaktionsmentaliteten är djupt rotad hos de flesta som arbetar i finansbranschen. När man börjar som mäklare eller analytiker ringer telefonerna hela tiden och man gör transaktioner hela dagarna. När man sedan börjar förvalta pengar efter ett antal år fortsätter man med samma beteende och alla transaktioner som skapar kostnader för kunderna. Det är därför vanligt att även professionella förvaltare byter ut alla aktier i en portfölj under ett år. Det är en anledning till varför de har så svårt att överträffa indexutvecklingen på börsen.

Framgångsrika placerare köper aktier för att behålla dem och har långa spartider. Ett känt exempel är smålänningen Lennart Israelsson, Aktiestinsen, som blev 101 år, köpte och behöll aktier under hela sin livstid

och skänkte bort mycket av sina pengar till välgörenhet. När jag håller föredrag i Småland och säger att du skall köpa och behålla aktier kommer det ofta fram personer som säger att det är inget nytt, de har lärt sig detta av sina föräldrar. När jag får veta mer om deras aktieinnehav förstår jag att de många gånger har aktier för tiotals miljoner kronor. Förmögenheter de skapat bara genom att ha lägre kostnader än intäkter varje månad och köpa och behålla aktier eller fonder.

På samma sätt har familjen Persson skapat sin förmögenhet genom att bara behålla sina H&M-aktier sedan 1970-talet. Men då måste du ha karaktären att sitta still i båten, vilket är tvärs emot det mänskliga kynnet. För i de flesta mänskliga aktiviteter, som arbete, sport, hobbies med mera, är det de mest aktiva som vinner. När det gäller aktieplaceringar är det tvärtom de passiva som är vinnare, vilket är svårt att begripa. Egentligen är aktiemarknaden en gigantisk omfördelning från aktiva till passiva placerare.

Notera också att när courtaget (provisionskostnaden för att handla i aktier) har minskat finns det nästan inte några kostnader när man köper och säljer. Det är ett stort misstag, för vid varje transaktion finns det en ”spread”-kostnad (skillnaden mellan köp- och säljkursen) som man generellt kan anta är tio gånger större än courtagekostnaden. Det kan också finnas extra valutatransaktionskostnader när man köper utländska aktier. I USA har nya nätmäklare startats som till och med erbjuder gratis courtage, men då säljer de småspararnas orderflöden till robothandlare som skär lite emellan på varje transaktion.

Ingen vet säkert, men många gör prognoser om framtiden

*”Jag har aldrig träffat en person som kan göra
prognoser om marknaden.”*

Warren Buffett

Den 30 juni 2011 var jag med i tidningen DI Dimensions (en bilaga till Dagens Industri) börspanel tillsammans med fyra andra börsexperter. ”Börsen repar sig” var rubriken på artikeln och också den samlade bedömningen av panelen. För 2011 gissade paneldeltagarna på uppgångar på mellan 5–25 procent för hela året och mitt svar var att ”börsen går upp, ned eller lika”. Då börsen efter sommaren gick ned kraftigt var det faktiskt jag som fick mest rätt. När börsen gått ned med 20 procent kunde man i tidningen läsa att personen från storbanken hade ändrat sig och tyckte att denna kris var värre än Lehman Brothers och en annan panelexpert ansåg att börsen inte skulle vara köpvärd på 10 år.

Ganska märkligt att många experter anser att aktier blir mindre köpvärda när de gått ner. Normalt brukar man ju köpa mer varor när det är rea. Hur många är det som brukar sälja böcker under perioden när det är bokrea en gång om året? Av ovanstående tycker jag du kan dra slutsatsen att det finns många som tror, men ingen som vet, hur börsen kommer att utvecklas i framtiden. ”Prognoser är svåra att göra, speciellt om de rör framtiden”, som någon klok person har sagt.

Många har synpunkter och ger prognoser om framtiden, men det är aldrig säkert att de har rätt. Därför skall du inte oroa dig för att du är osäker på vad

som kommer att hända i framtiden. Troligtvis vet du lika lite eller mycket som alla experter. Sedan dyker det alltid upp nya saker som förorsakar stora svängningar på finansmarknaden. I efterhand går det kanske att förklara, men få förutser vad som kommer att hända.

Det är också vanligt i finansbranschen att man vill hjälpa dig att förvalta dina pengar. Experterna säger att de kan välja mellan olika tillgångsslag och förutse hur olika marknader kommer att gå. Problemet med att hoppa ur och in i olika marknader är att det krävs två korrekta beslut för att du skall hamna rätt. Dels skall du gå ur marknaden vid rätt tillfälle och dels skall du in i marknaden vid rätt tidpunkt igen. Det är otroligt svårt även för professionella placerare. Därför skall du se upp med alla produkter där förvaltarna säger att de viktat om mellan olika tillgångsslag, som ofta säljs med höga kostnader. Exempel på sådana produkter är fond-i-fond (fonder som väljer mellan olika fonder), blandfonder och hedgefonder.

Fokusera istället på det du vet säkert!

Här är några grundläggande fakta: För att förenkla riktigt mycket finns det egentligen två tillgångsslag på finansmarknaden: ränteplaceringar och aktier. Ränteplaceringar innebär att du sätter in pengar på en bank eller köper obligationer eller en räntefond som ger en säker avkastning. Då får du tillbaka pengarna du satsat plus en ränta. Du får en säker men stabil avkastning, men kan aldrig tjäna mer än du förväntar dig. När det allmänna ränteläget är lågt innebär det att du i bästa fall kanske kan få 2–3 procent i årlig avkastning.

När du köper egna aktier eller andelar i aktiefonder får du en andel av ett bolag som växer över tiden. Om du fokuserar på lönsamma stabila bolag får du varje år en utdelning som också kan ge en årlig avkastning på 2–3 procent. Om du äger egna aktier får du utdelningen utbetald. Via aktiefonder ger istället utdelningen en värdestegring på fondandelarna. Men du får dessutom en andel av bolagets tillväxt då bolag normalt inte delar ut hela vinsten utan återinvesterar en stor del för en fortsatt tillväxt.

Det innebär att aktieplaceringar historiskt, över långa tidsperioder, totalt givit 8–10 procent i årliga avkastningar. Nackdelen med aktieplaceringar är att de kan variera kraftigt mellan enskilda år. Vissa år kan aktiemarknaden

gå upp med 100 procent och andra år sjunker hela marknaden kanske med 50 procent. På samma sätt varierar enskilda aktier mellan åren. Aktier innebär alltså att du på lång sikt får en högre avkastning, men med stora variationer mellan enskilda år. När man talar om risk i finansbranschen menar man hur mycket en portfölj svänger mellan olika år.

För att undvika risk har därför många mycket kapital på ett bankkonto eller i räntefonder. Det är bra om du har behov av pengarna inom 1–2 år, men långsiktigt blir du en förlorare då du måste ha exponering mot aktiemarknaden för att få ökad köpkraft på sikt. Det är alltså stor risk att du blir en förlorare om du har för liten risk i dina placeringar.

För det slutliga resultatet är därför fördelningen mellan aktier och ränteplaceringar det som är viktigast. Om du placerar 100 procent i aktier kan du på lång sikt räkna med cirka 8 procent i årlig avkastning. Med 50 procent aktier och 50 procent obligationer kanske 5 procent i årlig avkastning och med 100 procent obligationer i bästa fall ger 2 procent. Med ränta-på-ränta, som vi talade om i förra kapitlet, innebär 3 procent i skillnad oerhört mycket för slutresultatet när du har långa spartider.

Från den förväntade avkastningen måste du dra bort de kostnader du har för att sköta placeringarna samt skatt på värdestegringen. Genom att vi normalt har inflation innebär det att pengars värde försämras över tid, vilket du också måste beakta för att beräkna din framtida köpkraft. Om en obligation ger 2,5 procent i årlig avkastning och du måste betala skatt på 0,5 procent, har kostnader på 0,5 procent och en inflation på 1,5 procent innebär det att du totalt inte får någon ökad köpkraft om du bara satsar på obligationer. Notera också att för fonder så är alltid avgifterna avdragna när du redovisar fondens avkastning.

**Så här stor blir din
avkastningsmultiplikator över tid
Ränta-på-räntaeffekten**

Ränta	2 %	6 %	10 %	15 %
År 2	1,04	1,12	1,21	1,3
År 4	1,08	1,26	1,46	1,7
År 10	1,22	1,79	2,59	4,0
År 15	1,35	2,40	4,18	8,1
År 20	1,49	3,21	6,73	16,4

Finansbranschen är mästare på att göra det enkla (aktier eller obligationer) komplicerat genom att sätta ihop dessa tillgångsslag i olika produkter. En pensionsförsäkring innehåller kanske 50 procent obligationer och 50 procent aktieplaceringar, men pensionen är inte försäkrad. Ordet försäkring gör att du kan tro att du får en säker avkastning, men slutresultatet beror på hur aktie- och ränteplaceringarna går under placeringstiden. Dessutom är du inlåst över hela spartiden och det finns alltid kostnader, som ibland är dolda.

En aktieindexobligation innehåller ofta cirka 90 procent obligationer, vilket innebär att du alltid får tillbaka din insats. Med 2–3 procent i årlig avkastning ökar de 90 procenten till 100 procent på 3–4 år. För resterande 10 procent tas stora kostnader för att sätta ihop produkten och sedan inhandlas komplicerade så kallade optioner, som ibland kan ge höga avkastningar men oftast gör optionen värdelös. Det innebär att totalresultatet för placeringen blir 100 procent.

Om du säkert vill ha pengarna kvar är det givetvis bättre att satsa 100 procent i obligationer, som efter 3–4 år innebär att du har 110 procent i slutresultat. Då är det bättre att själv köpa den kombination av aktier och obligationer som du önskar. Du kan läsa mer om det på www.sparkklubben.se: Sparrebell nr 11 ”Använd räntefond med lägsta kostnader för att skapa en bättre aktieindexobligation”.

Ovanstående innebär att om du långsiktigt vill ha höga avkastningar måste du satsa på aktier eller aktiefonder. Om du har behov på kort sikt, till exempel 1–2 år, skall du inte placera i aktiemarknaden, utan sätta in pengarna på banken eller köpa ränte-/obligationsfonder. På samma sätt skall du ha en stor andel i ränteplaceringar/obligationer om du mentalt inte klarar av de svängningar som aktiemarknaden har. Men om du placerar i en aktiefond som köper andelar i lönsamma bolag får du en god riskspridning och kan inte förlora alla pengar, även om fonden ett enskilt år kan gå ned i värde. Däremot kan du givetvis förlora hela insatsen om du köper en enskild aktie. Därför skall du ha minst 8–10 aktier i din portfölj om du köper egna aktier.

Läs även bilaga 3 på sid 88 med Sparrebellens nr 114. Rubriken är ”Enda sättet att förlora på aktier är att inte ha några”. Där beskriver jag vad du mentalt måste vara förberedd på när aktiekurserna går ned.

Sammanfattning

1. Ränta-på-ränta är världens åttonde underverk och innebär att varje procent i lägre kostnader eller högre avkastning får stora effekter på det långsiktiga sparresultatet.
2. Nästan alla finansiella rådgivare är säljare av sin arbetsgivares produkter, vilket ofta innebär att du inte får det billigaste och bästa sparalternativet. Du måste därför själv fatta beslut om dina placeringar. Oberoende rådgivare är oftast inte oberoende.
3. Transaktioner är finansvärldens modersmjölk. Vinnarna är istället de som köper och behåller aktier eller aktiefonder över långa tidsperioder.
4. Oroa dig inte för att framtiden är osäker. Ingen annan vet något med 100 procents säkerhet. Det man vet är att på lång sikt ger aktieplaceringar högre avkastning än ränte-placeringar.

Fördelningen mellan dessa två tillgångsslag är avgörande för det framtida slutresultatet.

5. Ha karaktären att följa mina enkla råd.

Kapitel 2

LÄGG DIG I HÄNGMATTAN

Inkomstmiljonen

”Vi försöker inte hoppa 2 meter. Vi letar efter 3-decimetershopp.”

Warren Buffett

När du arbetar i Sverige betalar din arbetsgivare in en arbetsgivaravgift till svenska staten. Nästan hälften av denna arbetsgivaravgift går till att betala dagens pensionärer. Samtidigt får du en räntefordran på svenska staten som gör att du får en pension när du slutat arbeta. Det innebär att alla svenskar har minst 2 miljoner kronor i pensionskapital när de fyller 65 år – som staten fördelar ut till varje individ under resten av livet. Är det inte fantastiskt att bara genom att bo och arbeta i Sverige blir du automatiskt miljonär? Normalt kallas inkomstmiljonen för din inkomstpension.

Men systemet är konstruerat så att ju mer du tjänar under ditt arbetsliv desto större blir din inkomstmiljon. Inkomstmiljonen blir större ju tidigare du börjar arbeta och ju högre lön du har, eftersom det är hela livsinkomsten som räknas. Däremot finns det ett tak på intjänandet till inkomstmiljonen. För närvarande ligger det på drygt 56 000 kronor i månadslön. Om du har en så stor lön under hela arbetslivet kan du kanske få en inkomstmiljon på 3,5 miljoner kronor när du är 65 år. Hur stor din inkomstmiljon är framgår i det orangefärgade kuvertet som alla svenskar får en gång om året. Om du till exempel är egenföretagare och själv kan bestämma din lön är det fördelaktigt att ta ut lön runt 56 000 kronor, så att du maximerar din inkomstmiljon. Om du tar ut en högre lön får du fortfarande betala samma arbetsgivaravgift i procent av lönen även om du inte får en högre

inkomstmiljon, vilket innebär att vi i Sverige har en ännu högre marginalsatt på höga inkomster – något många inte tänker på.

En annan fördel med inkomstmiljonen är att den betalas ut livsvarigt. Då vi blir allt äldre är det bra att ha en säker inkomst under alla levnadsår. Du kan också påverka din inkomstpension genom att ta ut den senare. Om du skjuter upp uttaget ett år får du 8 procent högre pension livet ut. Storleken på inkomstmiljonen räknas om beroende på hur den svenska ekonomin går. Svenska staten har också över 2 000 miljarder i ett antal AP-fonder som är en buffert för framtiden när dagens insättningar till systemet inte räcker till alla utbetalningar, då vi får en allt större del av befolkningen som är pensionärer.

Man hör ibland kommentarer från unga människor som tror att de inte kommer att få någon pension för att pensionspengarna tar slut. Det stämmer inte, utan det är en myt som sprids bland finansiella rådgivare för att man skall få oss att pensionsspara mera.

PPM-miljonen

”Någon sitter i skuggan idag för att någon planterade ett träd för länge sedan.”

Warren Buffett

Förutom avsättning till inkomstmiljonen innehåller vårt nya pensionssystem en avsättning till Premiepensionen, populärt kallad PPM. 2,5 procent av arbetsgivaravgiften sätts av till detta system där du själv kan välja fonder. Ett enkelt råd till dig i hängmattan är: GÖR INGENTING!

Då hamnar dina pengar i något som heter sjunde AP-fonden, som svenska staten förvaltar. Du får förvaltning med låga kostnader och en mycket hög aktieandel, som minskar något när du närmar dig 65-årsdagen. Sjunde AP-fonden är ett bra alternativ som dessutom under de senaste åren haft bättre avkastning än många andra fondförvaltare då fonden tar en högre risk med sin höga exponering mot aktier. Det är bra när börsen går upp, men sämre vid nedgångar. Därför har sjunde AP-fonden minskat sin aktieexponering.

Välja egna fonder

Ett problem med sjunde AP-fonden är att bara cirka 1 procent av kapitalet placeras i svenska aktier. Jag tycker att man som svensk skall ha större exponering mot svenska företag, som skapar arbetstillfällen i Sverige. Dessutom har Sverige varit en av de bästa aktiemarknaderna historiskt, eftersom vi har så många bra svenska bolag. I PPM-systemet finns cirka 400 fonder, men våra politiker har beslutat att införa ett upphandlat

fondtorg som ytterligare minskar antalet fonder. En stor fördel med PPM är att staten har förhandlat till sig en stor rabatt på alla fondavgifter, vilket kommer alla svenskar till del. Om jag skall göra en rekommendation tycker jag att du skall ha 100 procent aktiefonder i PPM. När du har långa spartider skall du ha en stor andel aktier. Samtidigt är den största delen av vårt pensionssystem, dvs inkomstmiljonen, en räntefordran på svenska staten, och då är det logiskt att ha en stor aktieandel i PPM. På så sätt resonerade svenska staten när man konstruerade sjunde AP-fonden med en stor aktieandel. I avsnittet ”Spara 10 procent-miljonen” på sid 36 går jag mer i detalj igenom hur du kan välja fonder.

Nya PPM-systemet

När PPM-systemet startade ringde finansiella aktörer upp privatpersoner och fick dem att köpa en rådgivningstjänst för att byta PPM-fonder hela tiden. Då de flesta människor tror att man måste vara aktiv på finansmarknaden för att bli framgångsrik fick dessa rådgivningsföretag över 700 000 svenskar som kunder. Förutom kostnader för tjänsten var hela konceptet feltänkt – för bäst är att välja bra fonder som man sedan behåller över långa tidsperioder. Efter att pensions-myndigheten förbjöd dessa aktörers massbyten av PPM-fonder startade de egna fond-i-fondkoncept med höga kostnader.

Tyvärr köpte några av dessa PPM-aktörer finansiella instrument som gett dålig avkastning och ibland varit rena rama lurendrejerier. En del debattörer vill därför avskaffa PPM-systemet för att några fuskar. Men det är inte PPM-systemets fel att man till exempel fick sälja finansiella produkter över telefon och att det har varit dålig kontroll på vilka fonder som släpps in i systemet. Det är lätt att glömma bort vilken fantastisk utbildningsinsats som PPM-systemet varit när alla svenskar måste ta ett större ansvar för sina pensioner. Dessutom har de sparare som valt bra PPM-fonder tillsammans tjänat flera miljarder kronor på sina fondval.

Slutsatsen av dessa turer blev att våra politiker bestämde att starta en ny myndighet som ska upphandla fonder. Detta arbete har nu börjat och för de

kategorier man har upphandlat har man kvalitetsgranskat och sänkt avgifter för fonderna. Det verkar som det gynnat de allra största fondaktörerna och minskat fondurvalet inom PPM. När det blir ett mindre antal större fonder minskar också kapitaltillförseln till svenska bolag. Det är tråkigt. PPM var också en drivkraft för att starta nya fondbolag – vilket ökade konkurrensen där storbankerna tidigare hade monopol. Utan möjligheter att vara med i PPM och med ökade regelkrav blir det nu mycket svårt att starta nya fondbolag.

Tjänstemiljonen

”En ekonom är en person som kan uttrycka det självklara obegripligt.”

Alfred A. Knopf

Anledningen till att många svenskar får ångest när de hör ordet pension är att de varje år får olika pensionsbesked med krångliga begrepp och uträkningar. Orsaken är tjänstepensionen där vi har ett system där olika arbetsgivare har olika försäkringslösningar. Varje gång du byter arbetsgivare får du en ny tjänstepensionslösning, vilket gör att många svenskar får årliga besked från 7–8 olika försäkringsbolag. Nuvarande system fungerade bra när man började arbeta när man var 20 år och sedan hade samma arbetsgivare tills man gick i pension. Idag byter man arbete mycket oftare, vilket gör att de flesta får många olika pensionsbesked. Tjänstepensionen styrs av arbetsmarknadens parter, dvs arbetsgivare och fackförbund, och de vill att nuvarande system skall bestå. För gamla tjänstepensionsbesked gäller det för det mesta alltså bara att gilla läget och låta dem växa hos respektive försäkringsbolag. Ny lagstiftning gör att det nu går att flytta en stor del av gamla tjänstepensioner.

Om du vill kontrollera om du kan spara stora kostnader genom att flytta gamla tjänstepensionsförsäkringar från tidigare arbetsgivare (så kallade fribrev) kan du gå in på sajten www.svenskafribrevsbolaget.se och lämna en informationsfullmakt, så tar de fram ett förslag på vilka fribrev som du kan spara avgifter på.

På ditt nuvarande arbete måste du göra ett val för hur du vill placera din tjänstepension. När du har en anställning erbjuder 9 av 10 arbetsgivare en

tjänstepension. Då betalar arbetsgivaren in till exempel 4,5 procent av lönen varje månad i ett långsiktigt pensionssparande. Den viktiga frågan är därför om din arbetsgivare sätter av pengar till en tjänstepension? Om du inte vet svaret på frågan skall du kontakta din personalavdelning för information.

Nej – Du har ingen tjänstepension

Din arbetsgivare kanske hävdar att det är så man gör i den här branschen. Eller säger att de har ett högre löneläge än andra liknade företag, vilket motiverar varför du inte har en tjänstepension. Men om du inte har någon tjänstepension kommer du att få mycket sämre pension än de flesta andra svenskar och inga tjänstemiljoner. Därför måste du spara mer än 10 procent (till exempel 14–15 procent) för “Spara 10 procent-miljonen” något jag förklarar närmare på sid 36.

Ja – Din arbetsgivare har en tjänstepension

Det enklaste rådet i hängmattan blir då: Gör ingenting! Det innebär att kapitalet din arbetsgivare sätter av hamnar i ett ickevalsalternativ. Då de flesta arbetsgivare har avtal med facket hamnar de flesta i kollektiva stora försäkringsbolag, som till exempel Alecta eller AMF. Generellt har denna typ av förvaltning låga kostnader och bra förvaltning. Sedan behöver du inte oroa dig mer för din tjänstepension, utan bara ligga kvar i hängmattan och vänta på att kapitalet växer med åren. Om din arbetsgivare inte har kollektivavtal hamnar du också i ett ickevalsalternativ, som din arbetsgivare valt, med en försäkringsförmedlare. Då finns det många fler alternativ, men generellt tycker jag att du kan lita på att din arbetsgivare har valt ett bra ickevalsalternativ för de anställda.

Lite mer avancerat – Välj indexfonder med låga kostnader

I de flesta av tidigare nämnda tjänstepensioner finns det olika valmöjligheter via valcentraler som Collectum och Fora. Som jag beskrev får du en bra pension utan att välja, men om du vill välja bör du tänka på

följande: Välj en hög andel aktiefonder då du normalt har en lång sparhorisont. Välj dessutom gärna fonder med låga kostnader, till exempel indexfonder. Jag skulle också, om det är möjligt, välja bort en traditionell pensionsförvaltning, som vanligtvis innehåller en hög andel obligationer. Om du till exempel är anställd i en kommun eller på ett landsting hamnar du i ickevalsalternativet i en traditionell pensionsförsäkring. Välj då en fondförsäkring istället.

Om din arbetsgivare inte har några fackliga avtal har ofta en försäkringsförmedlare anlåtats för att hjälpa till med pensionsrådgivningen. Det blir då lite mer komplicerat, för de råd du får i den personliga rådgivningen kan också innehålla försäljning av försäkringsförmedlarens egna produkter. Se därför upp med deras fond-i-fondlösningar, som ökar kostnaderna och troligtvis inte skapar något mervärde. Om du är egenföretagare eller kan styra din arbetsgivares val av försäkringslösning för tjänstepensionen är det bästa alternativet att välja en pensionslösning via någon av nätmäklarna Avanza eller Nordnet. Deras försäkringslösningar har inga fasta avgifter, samtidigt som andra försäkringsgivare kanske tar 0,5 till 0,7 procent av kapitalet för försäkringsskalet varje år. Dessutom finns alla fonder på deras fondplattformar, att jämföra med andra fondtorg som bara erbjuder fonder som försäkringsbolaget valt ut och som sällan har lägst avgifter. Många försäkringsförmedlare tar också ut en avgift på upp till 6 procent av varje pensionsinbetalning för att tillhandahålla rådgivning. Då är det bättre att välja fonder själv hos en nätmäklare och slippa den avgiften.

Spara 10 procentmiljonen

”En dumbom kan tjäna pengar, men det skall till en klok person att spara.”

Svenskt ordspråk

Världens äldsta sparråd är att sätta av till exempel 10 procent i ett sparande när du får din lön i slutet av varje månad. Om du inte gör det är det helt säkert att pengarna går åt innan nästa lön kommer in på det personliga bankkontot. Det går heller inte att vänta med att börja spara tills du får en högre lön, för då ökar du ofta dina utgifter och köper än mer prylar eller dyrare mat. Därför är det bäst att starta omedelbart att sätta av 10 procent till ett långsiktigt sparande. Det här rådet kom man på i Babylon för 4 000 år sedan. Bakgrunden var att i Babylon kunde man låna pengar av föregångare till dagens banker och, förutom normala säkerheter, var det möjligt att ställa sin egen person som säkerhet för lån. Om skulden inte kunde betalas tillbaka blev man såld som slav. Ett av Antikens sju underverk var Babylons stadsmur och nio av tio låntagare slutade som arbetare vid muren.

Trots att slavarbetet var synligt för alla i Babylon var lusten att konsumera så stor att de fortsatte riskera sina sitt liv för att få tillgång till varor genom att ta lån. Då förstår man hur stark drivkraften att konsumera var redan på den tiden. I dagens samhälle blir du inte slav om du konsumerar för mycket, men du hamnar i en beroendeställning när du skaffar dig skulder.

Frågan är hur du skall placera de 10 procenten. När det är ett långsiktigt sparande tycker jag att du skall placera i aktiefonder, som du väljer själv.

Eftersom du sätter av ett belopp varje månad är det för de flesta bäst att ha ett autogiroöverförande till en aktiefond. En aktiefond innehåller minst 16 olika aktieslag, så du får riskspridning redan vid första 100-lappen. En bra idé är att vara direktkund i ett fondbolag, för då separerar man detta långsiktiga sparande från andra tillgångar och det blir lättare att ha karaktären att inte nalla av pengarna, utan ha dem som en långsiktig reserv eller ett extra pensionskapital. Om du direktsparar i fonder får du en 30-procentig reavinstskatt på vinsten när du säljer, vilket också gör att du blir mer långsiktig, samtidigt som du slipper den årliga avkastningsskatten du ofta har i andra sparformer. Ett alternativ är att öppna ett investeringssparkonto (ISK) då den årliga avkastningsskatten generellt är låg.

Indexfonder

Det finns tre olika typer av fonder som det är bra att känna till. Det bästa alternativet för de flesta är en indexfond, som har låga kostnader och har placeringar i de största bolagen på börsen i samma proportion som deras andel av det totala börsvärdet. Världens bästa aktieplacerare, Warren Buffett, säger att när ”dumma pengar blir smarta väljer de en indexfond”. Det innebär att det, för de allra flesta – som inte är superproffs på aktier, är indexfonder det bästa alternativet. Detta alternativ är mycket bättre än att lockas in i någon dyr eller komplex produkt som finansbranschen försöker sälja till sina kunder. Tre bra svenska indexfonder med låga kostnader är:

Avanza Zero www.avanza.se

Nordnet indexfond Sverige www.nordnet.se

Spiltan Aktiefond Investmentbolag www.spiltanfonder.se

Notera att när du börjat spara i en indexfond, för till exempel 10 procent av din lön, behöver du inte ta några fler beslut. Du får exponering mot den svenska aktiemarknaden, som historiskt varit en av världens bästa, till låga kostnader. Indexfonden kommer att variera kraftigt mellan åren när aktiemarknaden går upp och ned, men på långt sikt är du en vinnare, för via

fonden äger du andelar i de största framgångsrika svenska företagen. Spiltan Aktiefond Investmentbolag har sedan starten till och med gått bättre än index, för den är en så kallad smart indexfond som får aktivt ägande via investmentbolagen, dvs varje investmentbolag arbetar aktivt med sin portfölj. En extra krydda är deras bolagsinvesteringar i onoterade bolag, som ofta har en bättre värdestegring än börsbolag.

Varning för dolda indexfonder

Tyvärr sparar många svenskar fortfarande i dolda indexfonder, vilket innebär att de förlorar 30–50 procent av slutresultatet på grund av höga fondavgifter och dålig förvaltning. Fonderna erbjuds av storbanker och andra stora förvaltare som har egna förvaltningsorganisationer. I marknadsföringen säger de att dessa fonder är ”aktiva” och väljer ut de bästa aktierna.

Problemet är att den aktiva delen av portföljen utgör en mycket liten andel. Dolda indexfonder köper de stora svenska företagen i ungefär samma proportioner som en indexfond. Det innebär att deras bruttoavkastning blir som indexfonden, men då dessa fonder normalt tar 1,5 procent i förvaltningsavgift och har transaktionskostnader inne i fonden på kanske 0,5 procent får du 2 procent sämre avkastning än du skulle fått av en indexfond, varje år. Med ränta-på-ränta-effekten, som jag talade om i kapitel 1, innebär det att du förlorar 30 procent av slutresultatet om du sparar 19 år och 50 procent av slutresultatet om du sparar 37 år.

Sluta spara i denna typ av fonder! Välj istället någon av de tre indexfonderna som jag nämnde tidigare. Tänk på att det faktiskt också ofta är lönsamt att sälja dolda indexfonder, även om du skulle behöva betala en hög skatt på vinsten. Någon gång måste du nämligen betala skatt och om du då får 2 procent mer i avkastning i den nya indexfonden är du omedelbart på plus efter skatt. Storbankerna har tiotals miljarder i gamla allemansfonder, som förvaltas som dolda indexfonder och svenska folket byter inte ut dem av rädsla för att betala skatt på vinsten.

Det blev stor uppmärksamhet när vd:n för en av storbankernas fondbolag för några år sedan erkände att deras förvaltning inte ens försökte slå index. Aktiespararna drev en process mot banken och ansåg att en miljon sparare betalat 7 000 kronor för mycket i avgifter, men till slut blev det ingen rättslig prövning av ärendet. Förklaringen till att stora förvaltningsorganisationer har så svårt att skapa mervärde för sina sparare är att i en stor organisation kan du förlora jobbet om du avviker från mängden. Ingen blir kritiserad om du gör som alla andra och köper de största bolagen ungefär som deras andel av börsvärdet och följer index.

Lite mer avancerat – aktiva fonder som verkligen är aktiva

Alla fondförvaltare som inte har indexfonder säger i sin marknadsföring att de med sin kompetens och erfarenhet väljer ut de bolag som kommer att gå bättre än börsindex och på så sätt skapar ett mervärde för sina kunder. Problemet är att om 8 av 10 förvaltare förvaltar dolda indexfonder och inte ens försöker slå index kommer hela gruppen på 10 förvaltare aldrig att kunna slå index. Därför hör du ofta att “inga förvaltare kan slå index”. Men det finns faktiskt förvaltare som år efter år har lyckats skapa en meravkastning över index för sina kunder. Det är inte lätt, för de måste först slå index med 1–2 procent, vilket är den avgift de tar ut. Alla avkastningar i fondbranschen redovisas efter avgifter. Men när aktiva förvaltare, som verkligen försöker slå index, tar en stor position i ett bolag som de verkligen tror på kommer de under enskilda år att slå index. Det finns därför förvaltare som har visat att de kan vara bättre än börsindex genom att välja de bästa bolagen på börsen – och då kan du som sparare faktiskt få en högre avkastning än om du väljer en indexfond. Nedanstående svenska förvaltare har historiskt lyckats och kan vara ett alternativ till att välja en indexfond:

Carnegie Fonder www.carnegiefonder.se

Lannebo Fonder www.lannebo.se

Spiltan Fonder www.spiltanfonder.se

Utländska fonder

Ett vanligt råd från finansiella rådgivare är att du, för att få riskspridning, även skall ha en stor andel utländska fonder. Men de har ett egenintresse i den rekommendationen då utländska fonder ofta har höga avgifter, vilket innebär att de får en större andel av förvaltningsavgiften i provision. Dessutom vet rådgivarna att det är mindre risk att kunden köper aktier själva, för det finns få sparare från Sverige som kan bevaka och följa bolagen på världens alla börser.

Jag tycker att du som svensk skall ha största delen av dina placeringar i svenska aktier och fonder. Då får du lägre kostnader, vilket alltid är den viktigaste faktorn för ett riktigt bra slutresultat. Dessutom tar du en valutarisk om du köper utländska aktier. Om du planerar att leva och konsumera ditt sparkapital i Sverige är det en bra idé att ha ditt sparande här. Den största anledningen till varför den svenska börsen gått så bra är att vi har så många duktiga internationella företag i Sverige.

Givetvis måste det vara bättre att följa **ABB**, **H&M** eller **SKF** till utländska marknader än att, genom okända fondförvaltare, satsa på bolag i dessa länder. Dessutom gynnar du svenska arbetstillfällen om du som svensk köper svenska bolag. Utländska placeringar har också ofta dolda risker, som de aldrig upplyser sparare om. I Ryssland kan polisen komma och ta över företag och i Kina kan företagare bli anklagade för att ha hållit på med korruption och i andra länder kanske det inte är någon ordning på aktieböckerna, som visar vilka som är aktieägare i bolagen.

Men det finns också argument för att ha en exponering mot utländska aktiemarknader. Om den svenska valutan försvagas kan det vara bra att ha exponering mot utlandet. En global aktieportfölj har också mindre svängningar än en portfölj som bara är exponerad mot Sverige. En möjlighet är att försöka hitta duktiga fondförvaltare på de olika marknaderna, men för de allra flesta är det bäst att köpa en global fond om du vill ha exponering mot hela världen. Bäst är då att välja en global indexfond med låga kostnader. Några exempel:

Danske Invest Global Index www.danskeinvest.se

DNB Global Indeks www.dnb.se

Spiltan Globalfond Investmentbolag www.spiltanfonder.se

Notera att då USA är den största aktiemarknaden i världen får du en exponering mot USA med cirka 60 procent av innehaven om du köper en global indexfond.

Varning för aktieindexobligationer, hedgefonder och fond-i-fond

De är alla exempel på komplicerade finansiella produkter som har höga kostnader och ofta dolda risker. Undvik alla komplicerade produkter som finansbranschen sätter ihop. Det enda du behöver fatta beslut om är andelen obligationer/räntesparande och aktiesparande, som jag talade om i kapitel 1 på sid 21.

Egna aktier

Ett alternativ till att köpa aktiefonder är att köpa egna aktier. Då slipper du den löpande förvaltningsavgiften till fondbolaget. Men för månadssparande passar fonder bäst för då får du riskspridning på första 100-lappen. Köp av egna aktier kräver lite mer kapital och att du har ett visst intresse. Aktiespararnas Gyllene regler för aktieköp ger en bra vägledning:

- Sätt mål för ditt sparande – var långsiktig.
- Investera regelbundet.
- Kontrollera riskerna och ha minst 6–8 aktier i portföljen.
- Var försiktig med belåning.
- Håll dig informerad och följ inte råd okritiskt.
- Gör din egen analys.

När det gäller att köpa egna aktier är ett bra tips att fokusera på börsens största bolag, som alla är väl genomlysta och har många ägare. Ett bra tips är att köpa svenska investmentbolag, som haft en mycket bra utveckling de

senaste åren. Då de innehåller många olika bolag får du riskspridning, precis som i en aktiefond. De har också låga förvaltningskostnader och stora ägare som är långsiktiga. Mina favoriter är LILIS-aktierna:

Lundbergs www.lundbergsforetagen.se

Investor www.investorab.com

Latour www.latour.se

Industrivärden www.industrivarden.se

Spiltan Invest www.spiltan.se

På Sparklubben.se kan du läsa Sparrebell nr 162 "Sju skäl till varför LILIS-aktier är bra placeringar." Jag brukar skämtsamt säga att du kan köpa LILIS-aktierna, åka till månen och komma tillbaka efter 30 år och har då fått bättre avkastning än 98 procent av alla förvaltare.

När det gäller börsens mindre bolag skall man helst ha lite mer kunnande. Där finns många lågt värderade bolag som är bortglömda bland stora placerare, men också många mycket högt värderade bolag. Tänk på att när du köper en aktie får du en andel av ett bolag och det gäller att multiplicera priset per aktie med antalet aktier som finns i bolaget för att få börsvärdet på hela bolaget. Ett bolag vars aktie kostar 50 kronor med 1 miljon aktier har marknadsvärdet 50 miljoner kronor medan ett bolag vars aktie kostar 5 kronor och har 100 miljoner aktier har marknadsvärdet 500 miljoner kronor. En 5 kronors-aktie behöver alltså inte vara mer köpvärd än en 50 kronors-aktie.

Ett nytt sätt att köpa aktier i tillväxtbolag är genom så kallad "equity crowdfunding", som kombinerar kraften av expansionskapital till bolaget och många aktieägare. När ett bolag får många delägare får du också fans som köper bolagets produkter eller tjänster och sprider bolagets budskap. Det innebär att bolaget kan bli mer framgångsrikt. Men tänk på att du skall ha en begränsad del av ditt 10-procentiga sparande (max 10–20 procent) i denna typ av aktier, som har större risk och inte är likvida. Det är också en bra idé att satsa på många bolag av denna typ, eftersom ingen vet vilket som blir den långsiktiga vinnaren.

Ett annat exempel på hur bra det är att köpa och behålla bra bolag är Sparrebell nr 151: "Svenska Buffett-bolag slår fortfarande index." Den finns som bilaga 5 på sid 95. I min bok om Warren Buffett, som kom ut 2009, hade jag förslag på 18 bolag som Buffett kanske skulle köpt i Sverige. 1 000 kronor i dessa 18 bolag hade efter 16 år växt till över 500 000 kronor, samtidigt som motsvarande investering i index under samma period bara hade resulterat i ca 100 000 kronor.

Slösa inte-miljonen

”Var försiktig med små kostnader; en liten läcka kan sänka ett stort skepp.”

Benjamin Franklin

Ibland när jag köper morgonfrallor till familjen står det någon framför mig som handlar en kaffe latte och färdiggjord smörgås på väg till jobbet. Förutom att vara irriterad över tiden det tar att göra i ordning kaffet brukar jag fundera på hur mycket den personen skulle spara om de 90 kronorna personen betalade med sitt kreditkort istället sattes in i ett långsiktigt aktiesparande. Tänk om personen gör samma sak varje morgon: 90 kronor gånger 5 dagar, gånger 4 veckor blir 1 800 kronor per månad. Om du får 8 procent i årlig avkastning blir faktiskt 1 800 kronor i månaden 1 060 000 kronor om 20 år med ränta-på-ränta-effekten.

Vi kan också notera att äldre personer ofta är mycket mer sparsamma när det gäller små utgifter, vilket faktiskt kan ge stora besparingar. Ett exempel är plastkassar i livsmedelsbutiken. Av alla produkter i butiken har handlaren bäst marginal på kassarna. Gamla människor begriper det och tar med sig en tygkasse eller en gammal plastkasse till affären. Unga människor kanske tycker att det ser löjligt ut och köper en kasse vid varje handelstillfälle. Även om du använder kassarna som soppåsar skulle du kanske spara 6 kronor varje gång du handlar. Om du handlar tre gånger i veckan i 50 år blir det faktiskt 600 000 kronor om du istället placerar pengarna med 8 procents avkastning. Dessutom blir det en stor vinst för miljön.

På samma sätt är det till exempel med Trisslotter och andra spel. När man vinner så köper man oftast nya lotter för vinsten, vilket gör att ytterst få

tjänar några pengar på att chansa.

Givetvis kan ett spel på favoritlaget i fotboll öka nöjet när du ser matchen, men om du gör det för att tjäna pengar är de allra flesta förlorare.

Om du går igenom dina utgifter varje månad hittar du säkert saker du kan spara in på. Lägre kostnader än intäkter varje månad är nyckeln till att bygga upp en förmögenhet.

Om du lyckas med att spara ytterligare 10 procent genom att inte slösa är frågan vad du skall använda de pengarna till. Det kan vara till pensionen, kontantinsatsen till nya huset eller till resan nästa sommar. Då sparhorisonten för dessa pengar kan vara kortare än ”Spara 10 procent-miljonen” är det lämpligt att lägga detta sparande i ett investeringssparkonto (ISK). Då betalar du varje år en avkastningsskatt (idag cirka 1 procent) istället för att betala en reavinstskatt på 30 procent när du säljer innehavet. Sedan den 1 januari 2026 är dessutom ett ISK skattefritt upp till 300 000 kronor.

Men du måste också anpassa ditt sparande efter nuvarande livssituation, löneläge, ålder med mera. En bra idé är att försöka öka sparandet med 50 procent av varje löneökning innan du har anpassat dina omkostnader till den nya lönen. En löneökning på 5 procent innebär alltså att du kan öka sparandet från 10 procent till 12,5 procent av den ursprungliga lönen. Om du inte gör det försvinner snart löneökningen till inköp av olika slag. Om du ökat din konsumtion är det sedan alltid svårare att gå ned i standard igen.

Det är också viktigt att du har ett specifikt mål med vad du vill uppnå med ditt sparande. Ett förslag är att dela upp varje månads inkomst i följande delar:

- 60 procent till alla fasta omkostnader, till exempel bostad, elräkning, bil, mat och telefon.
- 10 procent till det som ger livet lite extra dimension, till exempel restaurangbesök, biobesök och semester. Dessa pengar kan du ha på ett vanligt bankkonto, men var uppmärksam på att du normalt sett inte får någon ränta på det sparandet. Om du vill ha lite högre ränta kan du spara i en korträntefond eller inlåning till ett finansbolag med statlig garanti.

- 10 procent till alla extrakostnader som dyker upp med jämna mellanrum, till exempel när tvättmaskinen går sönder, presenter till barnen eller tandläkarbesök. Ha dessa pengar på samma konton som ovan.
- 10 procent för riktigt långsiktigt sparande till något stort mål i livet, till exempel kontantinsats till det egna boendet eller en långresa. Det är tidigare nämnda "Slösa inte-miljonen" som kan bestå av en hög andel aktier eller en aktiefond.
- 10 procent för sparande till pensionen, utan att binda upp det i en pensionsförsäkring. Det är "Spara 10 procent-miljonen" som jag beskrev på sidan 36.

För att skilja på de olika sparmålen är det lämpligt att ha olika konton eller fondsparkonton för respektive sparmål. Det enda sättet att få igång och fortsätta denna typ av sparande är att ha automatiska överföringar till olika konton. Det tar någon minut att fixa, men sedan har du en autopilot som ökar sparkapitalet varje månad.

Om sparande till pensionen är hos ett specifikt fondbolag vet du att du absolut inte får röra de pengarna, för de är till pensionen efter det att du fyllt 65 år. Om det inte finns några pengar på biokontot får du vänta med det besöket tills du sparat ihop pengarna. Det värsta du kan göra är att låna till konsumtion, vilket ger höga räntekostnader och gör att du kommer in i en negativ spiral med ökade kostnader.

Varje person måste sätta upp egna mål efter de förutsättningar som hen har för tillfället. För någon kanske fördelningen blir 80, 5, 5, 5 och 5 procent i kategorierna ovan. En anledning till en sådan fördelning kan vara att du köpt en egen bostad och ränta och amortering på banklånen ökar boendekostnadens andel av lönen. Det viktiga är att du delar upp ditt sparande i olika mål och anpassar dig till den situation du befinner dig i.

Bostadsmiljonen

”Köp mark, den tillverkas inte längre.”

Mark Twain

Frågan ”Vilken är din bästa affär?” ser man ofta när personer berättar om sin privatekonomi i tidningar. De allra flesta svarar att det är villan, bostadsrätten eller sommarhuset. De 40-talister som idag går i pension och köpte egen bostad på 1960- och 1970-talet har ofta värdestegringar på 30–40 gånger pengarna på denna placering. Det beror på att de köpt och behållit den egna bostaden och haft långa innehavstider. Givetvis beror denna fantastiska värdestegring delvis på att vi i Sverige tidvis hade tvåsiffrig inflation under 1970- och 1980-talen. En villa i Stockholm kostade 1975 i genomsnitt 270 000 kronor. Det motsvarar vad du kan köpa för 1,8 miljoner kronor idag. En liknande villa kostar idag kanske 6 miljoner kronor, vilket visar hur bra villainvesteringen varit även efter inflationen.

När du beräknar ditt pensionskapital är i regel inte den egna bostaden med som en del av kapitalet. Finansiella rådgivare kanske inte ens frågar vad du har för tillgångar i det egna boendet, eftersom deras enda möjlighet att tjäna pengar är att sälja mer produkter. Jag tycker att du skall räkna med det kapital som du har i den egna bostaden. Det är en viktig del av det sparande du bygger upp under en livstid. Du kan välja att flytta till en mindre bostad när du blir pensionär, alternativt ta lån på fastigheten för att få loss kapital. Se dock upp med de höga räntorna på de så kallade seniorlånen, där äldre som har sämre kassaflöden förmås låna även till räntan på lånen.

Du kan också välja att ha den egna bostaden som ett reservkapital om något verkligt osannolikt skulle inträffa.

Om du inte använder detta reservkapital kommer så småningom dina efterlevande att ärva kapitalet. Du kan ofta läsa att ”nu har bostadspriserna toppat” eller ”nu kan inte priserna stiga mer”. Men för den långsiktige placeraren brukar bostaden alltid bli en bra affär. I Storstockholm flyttar människor in varje år. Våra andra storstäder och regionhuvudstäder har en positiv befolkningsutveckling och många andra områden blir mer attraktiva. Men givetvis skall du vara försiktig med att placera i en egen bostad om du bara skall bo några år på en mindre ort.

Bostäder kan även sjunka i värde. Därför kan det vara klokt att alltid försöka amortera på dina bostadslån så länge lånen är mer än 50 procent av fastighetens marknadsvärde. Det är inte heller lämpligt att göra stora andra placeringar med stor ränteandel, till exempel aktieindexobligationer, så länge du har stora egna bostadslån.

Men det är inte självklart att du skall amortera på fastighetslånen tills lånen är helt betalda. Om du har en stor del av ditt kapital i en obelånad fastighet är nackdelen att tillgången inte är likvid. Det tar tid och är kanske mentalt svårt att ta lån på fastigheten. Därför är det bättre att placera i aktier eller aktiefonder när lånen amorterats ned till exempelvis 50 procent av marknadsvärdet.

Generellt skall du inte låna för att köpa aktier. Vid enskilda tillfällen kan aktierna sjunka med 50–60 procent om det kommer en börskrasch, och då måste du kanske sätta in mer pengar eller tvångssälja aktierna. Men så länge du kan betala räntor och amorteringar på bolånet kommer banken inte att tvinga dig att sätta in mer pengar, även om värdet minskar på bostaden. Det är anledningen till att det är bättre att ha lån på en fastighet.

För många ger det dock en stor tillfredsställelse och säkerhet att kunna säga att de inte har några lån och då kan det vara en god idé att amortera på lånen hela livet. För den mer riskbenägne, som vill ha en större värdestegring, kan en aktieplacering vara bättre än att amortera den sista delen på bostadslånet.

När det gäller huslån funderar många på om man skall ha kort eller lång bindningstid på räntan. Normalt är den korta räntan lägre än den långa räntan. Man kan ofta läsa att nu är det dags att binda räntan för att slippa obehagliga överraskningar. Inte sällan kommer råden från bankernas egna ekonomer. Tänk då på att banken har ett intresse av att du binder räntorna så de kan vara säkra på att behålla dig som kund.

Grundtipset är att korta bindningstider har lägre kostnader än långa. Att binda bolåneräntan kan du se som en typ av försäkring om räntorna stiger i framtiden. Det kan också vara en fördel att inte binda räntorna om du av någon anledning vill flytta till en annan bostad på grund av ändrade arbetsförhållanden eller familjeförhållanden. Mellanskillnaden mellan den korta och långa räntan kan du med fördel använda till att amortera lånen snabbare. Tänk också på att det är viktigt att förhandla med banken om bolåneräntan.

När du skall köpa en egen bostad tycker du kanske att objekten är alldeles för dyra och att det är för sent att hoppa på fastighetståget. ”Tiden läker alla sår”, sa en familj när de verkade ha betalat alldeles för mycket för den egna bostaden. Efter bara 10 år hade huset dubblat i värde, så det stämde verkligen. Du skall också tänka på att de tre viktigaste förutsättningarna vid val av bostad är läge, läge och läge. Det lite sämre objektet kan bli nästan omöjligt att sälja om det blir svårare tider. På samma sätt kan en bostad på en mindre ort bli en sämre affär.

65+miljonen?

”Att åldras är som att bestiga ett berg. Man blir lite andfådd men man får en mycket bättre utsikt.”

Ingrid Bergman

Runt 65 år brukar de flesta gå i pension och börja ta ut de pengar de har avsatt för pensionsåren. Men det är viktigt att göra karriär som pensionär och fylla pensionärsåren med någon sysselsättning som engagerar och ger livet ett syfte. Det viktigaste för ett rikt pensionärliv är att ta reda på vad du vill göra och sedan se till att ägna dig åt det. Det är just därför det står ett frågetecken efter 65+miljonen.

Några kommer att ha intäkter från arbete eller andra aktiviteter resten av livet. Andra kommer fokusera på att under pensionsåren använda det kapital de byggt upp i pensionsförsäkringar och sparkapital. För 65+miljonen? finns det inget rätt eller fel och olika individer har helt olika förutsättningar. Några vill aldrig sluta arbeta. Ibland för att de älskar sitt arbete, men det finns även många andra skäl. Andra slutar ha värk i kroppen när de slipper arbeta och en del blir riktigt glada när de inte längre måste gå till sitt tråkiga jobb. Det går inte ha ett system för alla. Valfrihet är viktigast.

Med en ökad livslängd kan vi se fram emot 20–40 år som pensionärer. Därför är det viktigt att alla dessa år får en mening. Även om en stor del av en dag kan bestå av rutinsysslor bör du också ha någon sysselsättning som engagerar och ger livet ett syfte. De lyckligaste pensionärerna verkar vara de som har ett starkt intresse och ser till att de har meningsfulla dagar

fokuserade på denna uppgift. Ett fokus kan till exempel vara att passa barnbarn, vars föräldrar är mitt uppe i karriären och där tid är en stor bristvara. Ny tid får du när du är pensionär.

Många har också fullt upp med att ta hand om åldriga föräldrar eller en sjuk partner. Ideellt arbete av olika slag kan ge stor tillfredsställelse, samtidigt som du gör en insats för något du brinner för. Det innebär också att du har en "arbetsplats" att gå till, vilket kan vara nog så viktigt för att du skall få samma typ av rutiner och kontakter som när du arbetade. En hobby som du verkligen gillar kan ge samma effekt eftersom vi ofta känner samhörighet med likasinnade. Du bör alltså inte gå i pension och göra för lite, utan se pensionärsåren som en ny karriär av något slag.

För dig som har möjlighet är en modell att aldrig sluta arbeta om du tycker att ditt arbete är det roligaste och mest intressanta du kan hålla på med. Fördelen med det är att du håller kropp och hjärna igång även när du blir äldre och att du hela tiden är nyfiken på framtiden. Då har du förutsättningar att få ett långt liv och leva många år efter 65.

Siffror från Novus Opinion visar att av dem som är över 50 år säger 91 procent av de yrkesverksamma att arbetet fortsätter att vara viktigt eller mycket viktigt. När de närmar sig pensionsåldern planerar över en tredjedel att arbeta längre än 65 år, och det är faktiskt inte pengar, utan i första hand att det passar dem att arbeta, som är drivkraften. Under de senaste åren har åldersgruppen 65–74 år fördubblats bland dem som är sysselsatta. Det finns idag nästan 300 000 "jobbonärer" (personer som jobbar samtidigt som de tar ut pension).

Vi kan också konstatera att av dem som lämnar arbetsmarknaden före 65 års ålder är det mycket få som återkommer i förvärvsarbete. I dag är det faktiskt bara hälften av alla 64-åringar som arbetar. Det är framförallt de som har tyngre arbeten som slutar tidigare, vilket är naturligt, då kroppen helt enkelt inte orkar längre om du har haft ett hårt arbete under 40 år. Givetvis borde det finnas rätt till deltid när du blir äldre, precis som du kan jobba deltid när barnen är små. Det är något som Sveriges tidigare äldsta riksdagsledamot, Barbro Westerholm (L), kämpade för. Hon ifrågasatte om det skall finnas någon sluttid överhuvudtaget, eftersom det finns många

yrkesverksamma grupper som skulle kunna arbeta efter att de fyllt 70 år. Hon studerade födelsedagsintervjuer med personer över 65 år och kunde konstatera att de som hade jobbat högt upp i åldrarna och hade fria yrken verkade trivas mycket bra.

Om du har intäkter efter att du fyllt 65 år innebär det att du inte behöver bygga upp ett lika stort pensionskapital. Planen för det egna arbetet skall du kanske fundera på 10–15 år innan 65-årsdagen, för det innebär ju att du kanske skall sluta med det egna pensionssparandet. Om du har en arbetsgivare som inte tillåter arbete efter 67 år kan du kanske fundera på att gå ned i tid innan pensionsdatumet för att kunna skaffa dig ett extraarbete där du själv kan bestämma hur länge du vill arbeta. Notera också att arbetsgivaravgiften är lägre när du fyllt 65 år och att jobbskatteavdraget gör att det är extra lönsamt att ha en mindre inkomst som pensionär.

Om du har möjlighet kan du också försöka göra en gradvis nedtrappning genom att arbeta kortare dagar, genom att arbeta en dag mindre i veckan eller att arbeta delar av året och rycka in någon gång då och då. Det finns också så många andra fördelar med att vara aktiv och att ha en arbetsplats att gå till: Det är tillfredsställande att kunna prestera något och göra nytta, samtidigt som arbetet ger socialt stöd och tillhörighet. Du får också ett meningsfullt sammanhang och kan behålla din identitet och självkänsla. Ett exempel: Fysikprofessor Bodil Jönsson, författare till boken ”Tio tankar om tid” berättade för Dagens Industri att hon, tack vare internet, inte märkt så stor skillnad efter sin pension, utan hon fortsatte med forskning, föreläsningar och med att skriva böcker: ”Arbetsplatsen kan försvinna men nätet finns kvar. Som disponent över min egen tid har jag ständig tillgång till världens bibliotek och kontakt med kända och okända människor, samtidigt som jag kan tillåta mig att tänka färdigt. De senaste åren har jag lärt mig mer än på länge. Vi 40-talister är den första pensionärsgenerationen som har internet och 20–30 år kvar att leva”.

Sammanfattning

1. Maximera din "Inkomstmiljon" genom att börja arbeta så tidigt som möjligt.
2. "Gör ingenting" – då får du ickevalsalternativet i PPM.
Alternativt välj 100 procent svenska aktiefonder.
3. Kolla att din arbetsgivare gör avsättningar till tjänstepension, så att du inte får lägre pension än alla andra svenskar. "Gör ingenting", så du får ickevalsalternativet som din arbetsgivare valt.
4. Att spara 10 procent till dig själv varje månad är världens äldsta sparråd. Satsa dessa pengar i en indexfond eller en aktiv fond som verkligen är aktiv, så blir du på sikt miljonär.
5. Undvik ett antal onödiga utgifter, så får du så småningom ihop "Slösa inte-miljonen". Använd den till en drömresa, speciell utgift eller till pensionen.
6. Att äga sin egen bostad brukar bli en god affär.
7. Det finns lika många sätt att använda dina pensionärsår som det finns pensionärer. De som fortsätter att skapa intäkter får kanske även en extra "65+miljon?".

Kapitel 3

PENGAR ÄR INTE VIKTIGAST I HÄNGMATTAN

Tidsmiljonen

”Allt kan köpas, utom tid.”

Tyskt ordspråk

”Kejsaren är rik, men han kan inte köpa ett år till att leva.”

Kinesiskt ordspråk

”Tiden är den ovärderliga skatt som människorna är slösaktiga med. Det är bara med tiden man bör vara sparsam.”

Drottning Kristina

Tänk dig att det finns en bank som varje dag, precis efter midnatt, sätter in 86 400 kr på ditt konto. Insättningarna är helt lagliga och kräver ingen motprestation av dig. Men du kan inte spara pengarna till nästa dag. Vid midnatt varje dygn blir alla pengar som du inte använt den dagen borttagna från ditt konto. Vad skulle du göra? Förmodligen skulle du använda alla pengarna den dagen de sattes in på ditt konto.

Goda nyheter: Du har ett sådant konto. Alla har det. Men det är inte pengar som sätts in på ditt konto. Det är tid du får varje dag, närmare bestämt 86 400 sekunder. Du kan inte spara tiden till senare – vid midnatt

försvinner all den tid du inte utnyttjat. Gör något bra av den. På samma sätt får vi varje dag ny tid tills vi dör.

Tänk på allt du kan göra eller uppleva. Även om du har förbrukat en del av ditt liv har de flesta mycket tid kvar. Varje år består av 513 000 minuter. Då vi lever allt längre har statistiskt sett även en 50-åring minst 30 år kvar att leva. Det är lika med cirka 16 miljoner minuter och cirka 1 000 miljoner sekunder.

Tiden är vår viktigaste resurs

Oberoende av om du är fattig eller rik är en sekund lika för oss alla och är alltså en helt jämlik resurs. Tid går inte att köpa för pengar. Däremot går det att köpa kvalitetstid genom att sänka sin konsumtion och spara pengar. När du sparat ihop tillräckligt med pengar kan du göra något helt annorlunda och på så sätt köpa tid till ”ett nytt liv”.

Varför är det så få som tar ett sabbatsår eller gör något annat de drömt om? Det mesta går faktiskt att genomföra om du bestämmer dig. Pengar kan du spara på hög men tid går inte att spara. Det mest fantastiska med tiden är också att ingen vet hur mycket tid vi har till vårt förfogande. Varje sekund kan vara den sista. ”På lång sikt är vi alla döda” sa J.M. Keynes.

Därför är det farligt att skjuta upp för mycket i tiden. Du måste leva i nuet och göra det du känner för precis nu. Det du skall göra när du blir pensionär kanske aldrig blir av för att du får en tegelsten i huvudet strax före pensionsdatum. Du skall alltså inte offra nuet för att jaga inbetalningar till en pensionsförsäkring när det kanske är annat som är viktigt när du går i pension.

Tänk också på att om du gör olika saker i livet blir den upplevda tiden mycket längre. Föreställ dig att du åker på en semesterresa i två veckor och bygger upp en daglig rutin: frukost på hotellet, gå till stranden, äta lunch på den trevliga restaurangen, ligga på stranden på eftermiddagen och äta middag. Om du varje dag har samma rutin kommer den andra veckan att kännas som om den går mycket snabbare än den första. För att ”få mer tid” gäller det alltså att hela tiden göra olika saker. Man hör ofta att de som

bryter mönstret och åker till ett resmål där de både kan kombinera sol och bad med många utflykter och besök säger att ”detta är den bästa semester vi haft”.

Kanske är det därför gamla människor ofta säger att tiden går så fort. De har ofta precis samma rutiner dag ut och dag in under de sista åren av sina liv.

En annan teori om varför tiden går fortare när du blir äldre är att ett år av en femåringars liv är 20 procent av total upplevd tid, medan det bara är 2 procent av en femtioåringars. En bättre förklaring är nog att en femåring gör många fler nya saker medan en femtioåring har en tendens att komma in i ett dagligt mönster som inte ändrar sig från år till år.

Sammanfattningsvis är det inte pengar som är viktigt, utan den tid vi har till vårt förfogande. Pengar kan ge möjlighet till att göra nya spännande saker, som gör att tiden upplevs längre. Pengar ger också möjlighet till att du i större utsträckning kan disponera över din egen tid.

Syftet med denna bok är att ge möjlighet för fler att bygga upp ett kapital, så att ni bättre kan utnyttja tiden som är den stund vi har på jorden.

Lyckomiljonen

”Försök att fånga dagen, om framtiden vet vi ingenting.”

Okänd

Lycka är att ha lagom mycket pengar. En dansk undersökning, som mätte den lycka vi har i livet, visade att lyckan ökade när man tjänade mer än en medelinkomsttagare. Men när man tjänade mycket mer än medel började den relativa lyckan att minska och när man var riktigt rik var man nästan lika olycklig som de som tjänade allra minst.

Kanske visar studien att rikedom i pengar ofta skapar problem och olycka. Många veckotidningar lever på att beskriva dessa livsöden. Pengar och livskvalitet hänger alltså inte ihop, men vi påverkas negativt om vi upplever att vi inte har tillräckligt med pengar. Om vi får mer pengar än vi behöver är det inte alls säkert att vi blir så mycket gladare.

Lycka går inte att köpa för pengar, men livet blir givetvis lättare att leva om du inte behöver tänka på pengar hela tiden. Lyckoforskning visar till och med att ju mer materialist du är desto mindre nöjd blir du med ditt liv. Problemet med prylar är att det alltid finns någon som har dyrare eller tuffare saker. Man skulle kunna tro att saker, som finns kvar mycket länge, skulle vara större lyckobringare än upplevelser, men det är tvärtom. Eftersom lyxprylen alltid är närvarande minskar dess roll som lyckobärare. Minnen från en resa kan dock leva kvar länge då de också kan kopplas ihop med en upplevelse tillsammans med någon annan. Viktigast för lyckonivån är personliga relationer och att du har ett arbete som du trivs med.

Samtidigt mår mindre vällottade människor sämre och lever kortare. Man kan konstatera att ju längre ned i den sociala statusen man lever, desto sämre mår man. Om man inte har några pengar och tvivlar på sig själv kan man leva i ett nedbrytande tillstånd mentalt och lättare bli sjuk, bli mer stressad och så vidare. Det är alltså inte bara sämre tillgång till sjukvård, mer fet mat eller mindre motion som tar hälsa från fattigare människor, utan också en stress som alltid följer av den relativa fattigdomen.

På samma sätt är det om en god vän får en mycket högre inkomst och alla andra i vänskretsen ligger kvar på samma inkomst. Det är trevligt för vännen, men den relativa inkomsten för alla i vänskretsen sjunker. Då gäller det att ha god självkänsla och att ha en buffert av kapital, så att du kan säga att ”jag skulle kunna göra det eller köpa den prylen”, precis som kompisen med den högre inkomsten, ”men jag har inte lust just nu”. Då kanske du lever i den lyckligaste av världar.

Om du har en finansiell bas kan du också föreställa dig bättre vad du vill göra med de ekonomiska resurserna i framtiden och sätta upp långsiktiga mål. Om du inte har en finansiell trygghet kan du aldrig tänka i dessa banor, vilket gör att du, jämfört med dem som har en finansiell bas, mår sämre.

Givarmiljonen

”Många föraktar rikedom, men få skänker bort den.”

Francois de La Rochefoucauld

Vi har alla mycket att vinna på att vara goda mot våra medmänniskor och mycket att förlora på att inte vara det. Det är faktiskt så att ”vara snäll” är den viktigaste faktorn för att bli framgångsrik. Om du strävar efter att göra gott blir du mycket lyckligare. Frågan är när du skall ge en del av det du har till andra. En variant är att vänta tills du dör, för då vet du ju säkert att du inte själv behöver pengarna. Problemet är då att du inte själv får uppleva nyttan av det du ger.

När vi ser en tiggare på gatan får många dåligt samvete och vill ge något omedelbart – samtidigt kanske vi inte kan ge något varje gång. En lösning är att istället varje månad sätta av ett mindre belopp till en välgörenhetsorganisation. Då kan du sätta upp denna överföring automatiskt, precis som beloppen till ”Spara 10 procent-miljonen” och ”Sluta slösa-miljonen”.

I Sverige har vi en gammal tradition av att staten skall ta hand om dem som har särskilda behov. I takt med att behoven ökar i vår närhet börjar dock denna kultur att förändras och det blir mer vanligt att ge gåvor av olika slag. Numera kan du även donera aktieutdelningar till välgörenhetsorganisationer utan att betala skatt. Från denna bok går alla mina intäkter till välgörenhet, så att gåvor kan göra ännu mer nytta.

Amerikanen Carnegie, som var en av världens rikaste personer, lär ha sagt att ”det är en skam att dö rik” och skänkte bort en stor del av sin

förmögenhet. Två av världens rikaste personer, Bill Gates och Warren Buffett, startade för några år sedan projektet Giving Pledge för att få andra miljardärer att skänka stora delar av sin förmögenhet till välgörenhet.

Givetvis kan du vänta med att ge till dess att du blir riktigt rik, till exempel genom att köpa och behålla aktier och fonder över långa tidsperioder, men då får du inte den löpande nyttan och välbefinnandet av gåvan. En löpande månadsgåva är därför kanske det bästa sättet att ge. Om du samtidigt sparar till dig själv kan kapitalet användas till ett stort mål, pensionärlivet, ges till efterlevande eller skänkas bort till ett gott ändamål.

Ett problem med att ge till välgörenhetsorganisationer är att de sedan fortsätter att skicka små gåvor och regelbundet kontaktar dig via post eller mail. Om du vill vara en givare utan att ha alla dessa kontakter kan du gå till plattformen www.samfora.org.

Sammanfattning

1. Tiden är vår viktigaste resurs; den går inte att spara. En sekund är lika för alla och ingen vet hur mycket tid vi har till vårt förfogande. Pengar ger bara möjlighet att disponera vår egen tid på det sätt vi önskar.
2. Köp upplevelser istället för prylar. En resa kan ge ett minne för livet men det finns alltid någon annan som har en dyrare pryl.
3. Lycka har inget med pengar att göra. Viktigast är att ha kärlek i sina personliga relationer och ett meningsfullt arbete eller annan sysselsättning.
4. Genom att ge löpande och vara snäll blir du också en lyckligare person.

Kapitel 4

SÅ ANVÄNDER DU DINA MILJONER

”Det är med pengar som med gödsel, de är inte till någon glädje om de inte blir spridda.”

Francis Bacon

I föregående delar har du lärt dig hur du blir miljonär. Det är det sparkapital du skall leva på de sista 20–30 åren av ditt liv. Några arbetar vidare på olika sätt, vilket beskrevs i kapitlet “65+miljonen?”. Andra fokuserar på att njuta av livet och använda sitt sparkapital. Generellt brukar man säga att du kan förbruka 4 procent av kapitalet varje år om det skall räcka i 25 år.

Investerar du kapitalet och det växer under tiden har du vid slutperioden också en buffert om du skulle leva ännu längre. I pensionsbranschen brukar man skämta och säga att ”om du talar om när du skall dö skall du få en perfekt pensionsplan, så att alla pengar är slut precis när ditt liv tar slut”. Problemet är att ingen vet om man kommer få en tegelsten i huvudet. Därför är det lämpligt att alltid ha ett reservkapital, till exempel i den egna bostaden.

Dina miljoner har olika villkor, avkastningar med mera. Därför är det viktigt att du går igenom hur du skall disponera dem när du blir äldre.

Inkomstmiljonen

Kapitalet betalas ut livsvarigt och är garanterat av svenska staten. Detta är den säkraste och mest stabila miljon du har. Du kan ta ut den från 61 års ålder, men se upp med upplägg där du tar ut pensionspengarna tidigt för att sedan omplacera dem i en ny produkt, till exempel en kapitalförsäkring. Då vi lever allt längre tycker jag att du skall försöka vänta att ta ut inkomstmiljonen så länge som möjligt. För varje år du väntar efter 65 år får du cirka 8 procent mer i pension resten av livet om du har en genomsnittlig lön.

PPM-miljonen

Kan användas på samma sätt som Inkomstmiljonen, men du kan välja mellan att ha pengarna i aktiefonder eller byta till en traditionell pensionsförsäkring under utbetalningstiden. Om du har bra ekonomi kan kapitalet kanske ligga kvar i aktiefonderna, men annars kan det vara en bra idé att byta till den traditionella försäkringen, så att du får en jämnare utbetalning varje månad.

Tjänstemiljonen

Här har du troligtvis många slattar från olika pensionsbolag, med olika villkor och placeringsstrategier. Det blir därför svårare att ge generella rekommendationer, men försök ta ut de minsta beloppen så snart som möjligt då de kan ha fasta avgifter som är höga. Försök också ta ut de övriga med höga avgifter så snart som möjligt. Men var försiktig med att ta ut de största med kort utbetalningstid, till exempel 5 år, för det troliga är ju att du kommer att få många pensionsår där du behöver pengar för olika utgifter och nöjen. Då är det bättre att ha en livsvarig utbetalningstid på tjänstemiljonen.

Spara 10 procent-miljonen

Fördelen med det här kapitalet är att det inte finns några inlåsnings- och efterlevande ärver pengarna när du dör. Därför är det detta kapital som du skall försöka vänta så länge som möjligt med att använda. Men om du inte klarar de löpande utgifterna skall du givetvis ta en del av detta kapital varje år. Många som är sparsamma fortsätter att vara det hela livet och då kanske de aldrig får njuta av det kapital de samlat ihop under årens lopp.

Slösa inte-miljonen

Meningen är att du skall ha använt dessa pengar till någon dröm eller stor utgift under tidigare år. Men om du har ett kapital kvar kan du tänka på samma sätt som med "Spara 10 procent-miljonen".

Bostadsmiljonen

Om du lyckats bygga upp ett kapital i den egna bostaden är det en bra idé att ha denna tillgång som ett reservkapital. Annars kan du ta lån på fastigheten eller flytta till en mindre för att få fram övertärdet i bostaden. Men se upp med så kallade seniorlån med hög ränta som läggs på skulden. Eftersom vi lever allt längre kommer kanske skulden (som växer med ränta-på-ränta) bli så hög att dina efterlevande inte får ut något kapital när de säljer fastigheten.

65+miljonen

Om du har intäkter efter 65 år använder du lämpligen dessa till de löpande utgifterna. Det innebär att du inte behöver nalla på annat sparkapital för denna typ av kostnader.

Konkreta exempel

För att visa att det går att få ihop ett antal miljoner med en normal lön kan du beräkna de olika miljonerna i tre exempel. Låt oss anta att en person från 25 års ålder får en månadslön på 25 000 kronor och har en skatt på 30 procent. Detta är en förenkling då du successivt får högre lön och sedan lite mindre när du närmar dig pensionen. Men det är intressant att visa att om du följer råden i denna bok och löpande sätter av pengar får du vid 65 års ålder följande slutresultat:

Exempel 1

Inkomstmiljonen	2 500 000
------------------------	------------------

PPM-miljonen

(2,5 procent av lönen sätts av med 8 procents
avkastning i en svensk aktiefond). **2 100 000**

Tjänstemiljonen

(4,5 procents avsättning av lönen, där 50 procent
sätts av i en traditionell försäkring med 3 procent
i avkastning och 50 procent i en fondförsäkring
med 7 procent i årlig avkastning). **1 700 000**

Spara 10 procent-miljonen

(1 750 kronor av lönen efter skatt sätts av i
en svensk indexfond som ger 8 procent i
årlig avkastning). **5 875 000**

Totalt	12 175 000
---------------	-------------------

Om vi nu antar att "Slösa inte-miljonen" har använts för ett stort mål under arbetslivet och att den här personen skall ha "Bostadsmiljonen" som reservkapital så har hen över 12 miljoner kronor att leva på under återstående livstid. Med ett uttag på 4 procent per år skulle det kunna innebära en möjlig årlig intäkt på 487 000 kronor före skatt. Notera att månadsintäkten blir 40 600, vilket är mer än hen tjänade under arbetslivet. Anledningen är den fantastiska effekten av ränta-på-ränta.

Exempel 2

Inkomstmiljonen	2 500 000
------------------------	------------------

PPM-miljonen

(2,5 procent av lönen sätts av men placeras i 50 procent aktier och 50 procent obligationer, vilket totalt ger 4 procent i årlig avkastning). **750 000**

Tjänstemiljonen

(4,5 procents avsättning av lönen, där hela beloppet placeras i en traditionell försäkring som ger 3 procent i årlig avkastning). **1 050 000**

Spara 10 procent-miljonen

(1 750 kronor av lönen efter skatt, som till hälften placeras i en dold indexfond som ger 6 procent och hälften i en räntefond som ger 2 procent i årlig avkastning = totalt 4 procent i årlig avkastning). **2 075 000**

Totalt	6 375 000
---------------	------------------

Totalt får denna person 6 375 000 kronor i totalt kapital, plus det eventuella kapitalet i Bostadsmiljonen. Med ett uttag på 4 procent per år får hen 255 000 kronor om året att leva på. Lägg märke till hur några mindre bra beslut nästan halverar slutresultatet i detta exempel. Dels har personen haft för stor andel obligationer i PPM, tjänstemiljonen och Spara 10 procent-miljonen, vilket får stora effekter med de långa spartiderna. Dessutom försvinner årligen 2 procent av kapitalet i den dolda indexfonden.

Det här kan bli slutresultatet om du följer rekommendationerna från finansiella rådgivare istället för att göra egna aktiva val. Felbeslut när du är 25 år kan halvera slutresultatet 40 år senare.

Exempel 3

Inkomstmiljonen	2 500 000
PPM-miljonen (2,5 procent av lönen sätts av men placeras i 50 procent aktier och 50 procent obligationer, vilket totalt ger 4 procent i årlig avkastning).	750 000
Tjänstemiljonen (4,5 procents avkastning av lönen, där hela beloppet placeras i en traditionell försäkring som ger 3 procent i årlig avkastning).	1 050 000
Inga avsättningar görs till ”Spara 10 procent-miljonen” .	0
Totalt	4 300 000

Samma som exempel 2 men personen i detta exempel gör slut på alla pengar varje månad och sätter inte av något kapital till ”Spara 10 procent-miljonen”. Slutresultatet blir då 4 300 000 kronor. Med ett uttag på 4 procent om året har hen 172 000 kronor att leva på varje år.

Sparandets fällor

När jag gav ut min bok ”Så här kan du bli miljonär som pensionär” och hävdade att de flesta svenskar borde kunna ha 5–6 miljoner i sparkapital vid 65 års ålder, var det några finansiella rådgivare som var skeptiska och sa att ”så mycket pengar hade normalindividen inte i pensionskapital”.

Förklaringen till att många idag faktiskt inte har ett sådant sparkapital kan vara den som vi också sett konkret i exemplen ovan.

Kostnader

Om du valt ett sparalternativ med för höga kostnader eller dolda indexfonder, som jag beskrev i kapitel 2 på sidan 38, minskar slutresultatet markant. 2 procent om året i extra kostnader eller lägre avkastning på "Spara 10 procent-miljonen" innebär 2 425 000 kronor mindre, på ett sparbelopp på 1 750 kronor/månad under 40 år, till följd av effekten av ränta-på-ränta.

Fördelning aktier/obligationer

Med en förväntad avkastning på obligationer på 2 procent och på aktier med 6 procent innebär en mix med 50 procent aktier och 50 procent obligationer en förväntad avkastning på 4 procent. Om du istället har 100 procent aktier blir den förväntade avkastningen 50 procent högre och skillnaden blir lika stor som om du skulle ha 2 procent i högre kostnader.

Både kostnader och fördelning

Om du både har en låg andel aktier och höga kostnader kan du tappa 4 procent i årlig avkastning. Med samma sparbelopp som i 10 procent-miljonen i exempel 1 skulle du få 3 800 000 kronor mindre i sparbelopp på 40 år, det vill säga att 65 procent av slutresultatet försvinner.

PPM-effekten dröjer

År 2000 infördes vårt nya pensionssystem, där PPM-pengar får placeras i fonder. Det har ännu inte blivit så stora sparbelopp, men om 20–30 år kommer "PPM-miljonen" vara en stor del av ditt kapital, där du fått effekten av aktiemarknadens goda avkastningar. Den sista november 2025 hade den genomsnittlige PPM-spararen sedan start fått en årlig avkastning på 7,5 procent, trots att systemet startade på en aktietopp och trots att aktiemarknaderna hade en stark nedgång 2008. Motsvarande siffra för Inkomstmiljonen är 3 procent. Det visar vilken potential en exponering mot aktiemarknaden har.

Bättre tjänstepensionssystem

På samma sätt som med PPM har tjänstepensionssystemet utvecklats och gett större avsättningar under senare år. Genom egna val kan du också få en större aktieexponering. Dagens ungdomar har därför förutsättningar att få högre tjänstepensioner än sina föräldrar.

Deltidsfällan

Eftersom vårt nya pensionssystem ger pension i relation till den lön du haft får du mycket lägre pension om du arbetat deltid. Det innebär att du måste vara ännu mer sparsam under arbetsåren och sätta av mer i eget sparande om du vill ha en högre pension. Ett tips är att be en heltidsjobbade partner att föra över sina PPM-pengar till dig om du jobbar deltid, exempelvis för att ta hand om barnen. Hittills är det bara 21 000 svenskar som har gjort en sådan överföring. Det finns 2 miljoner par bland pensionsspararna, så det är mindre än 1 procent som utnyttjar denna möjlighet. Men notera att det bara är 92 procent av PPM-kapitalet som förs över. Pensionsmyndigheten utgår nämligen från att den part som får pensionskapitalet kommer att leva längre.

Skriv ett testamente

Många stressar så mycket i livet att de glömmer att vi alla på lång sikt är döda. Ett bra tips är att du inte behöver oroa dig för något som inträffar med 100 procents sannolikhet. Ett annat faktum är att det hittills inte är någon som har misslyckats med denna uppgift. Inför det oundvikliga som inträffar är det en bra idé att skriva ett testamente. De flesta av oss skjuter på att skriva ett testamente för att vi tror att vi är odödliga.

Varje dag kan vara den sista och olyckor inträffar hela tiden runt oss. Vid dödsfall reagerar alla olika och det är inte alls självklart att arvingarna kan samsas. Det kan finnas dolda tillgångar som ingen känner till eller stora värden i prylar som bara den som köpt dem har en aning om. Även enkla saker kan skapa osämja om flera har starka relationer till dem.

I dagens samhälle, med olika familjekonstellationer i samma familj, blir det extra viktigt att klargöra hur du vill ha det. Du bör alltid anlita juristhjälp då det även i kärnfamiljer kan bli problem i nästa generation, vilket man kanske inte tänker på. Ett exempel: Även om du gör en sommarstuga till enskild egendom och testamenterar till ett barn som är gift så ärver inte barnbarnen utan maken/makan stugan om barnet skulle avlida först. Skjut inte upp att skriva ett testamente.

Ett annat tips om testamente, som bl a Warren Buffett förordat, är att medan du lever tala om för efterlevande vad som står i testamentet. Om du vill ge något extra till en arvinge, som gjort en speciell insats, är det viktigt att tala om det för övriga arvingar. Många tråkiga bråk mellan till exempel syskon hade säkert kunnat undvikas med denna enkla regel.

Ett annat bra tips, också från Buffett, är att ge med varm hand medan du lever i stället för att pengarna fördelas när du är död. Eftersom vi lever allt längre och kanske faller ifrån vid 95 år har barnen hunnit bli runt 65 år. De hade haft mycket mer nytta av pengarna när de var 35 år.

Sammanfattning

1. Glöm inte att använda dina pengar också.
2. Vänta om möjligt med att ta ut din inkomstmiljon då den utbetalas livsvarigt.
3. "PPM-miljonen" kan med 100 procent aktier bli en viktig del av ditt kapital.
4. Var försiktig med att ta ut din tjänstepension på för kort tid. När vi lever längre och blir aktivare upp i åldrarna kan det vara en bra idé att fördela tjänstepensionen över alla pensionsår.
5. "Spara 10 procent-miljonen" skall du försöka använda sist, för detta kapital får de efterlevande ärva automatiskt.
6. Skriv ett testamente och berätta för efterlevande vad som står i det.

Bilaga 1

Så kan du bli miljonär på 7 år

I inledningen berättade jag om den unga person som på 7 år byggt upp en miljonförmögenhet. Hur lyckades personen med det? Låt oss göra följande antaganden:

Hen var en student som blev klar med sina studier i slutet av 2008 och fick ett fast jobb, som innebar att den månatliga intäkten efter skatt ökade med 12 000 kronor. Som student är man van att leva på små resurser med bara studielån, studiebidrag samt lite extra arbete.

När du får en riktig lön på det första arbetet är det normala beteendet att du också ökar omkostnaderna med lika mycket som intäkterna ökar, med dyrare matvanor, resor med mera. Men den här personen sparade istället 50 procent av intäktsökningen, dvs 6 000 kronor per månad, i Spiltan Småbolagfond.

År	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Avkastning							
Insatt kapital	+51%	+30%	-15%	+18%	+30%	+16%	+16%
2009 72 tkr	109	145	123	145	189	219	254
2010 72 tkr	96	81	96	125	145	168	
2011 72 tkr	61	72	94	109	126		
2012 72 tkr	85	149	128	149			
2013 72 tkr	94	109	126				
2014 72 tkr	84	97					
2015 72 tkr	72						

Tabellen visar hur kapitalet ökat från 2009. Exemplet visar att det går att få ihop nästan en miljon kronor på sju år. Men givetvis kräver det stora uppoftningar i den dagliga konsumtionen. Notera att exemplet är baserat på faktiska avkastningar under sju år som var mycket bra börsår. En vanlig svensk indexfond hade givit ett lite sämre resultat. Du ser också effekten av ränta-på-ränta: efter sju sparår utgör första årets sparande 25 procent av slutresultatet.

Efter 2015 har denna aktiefond givit årliga avkastningar på 6,4 procent 2016, 6,8 procent 2017, -8,3 procent 2018, 47,3 procent 2019 och 55 procent 2020. Även om personen hade slutat spara 2015 hade de 992 000 i slutet av 2020 haft ett värde på 2 360 000. De goda börsåren och den framgångsrika förvaltningen har alltså fortsatt, men historisk avkastning är ingen garanti för framtida avkastning. Exemplet visar att det faktiskt är möjligt att få ihop ett stort belopp om du sparar regelbundet.

Fler exempel på personer som hört av sig:

Hej Per,

Du har säkert hört detta förut, men jag vill tacka dig för att du har skrivit "Så här kan alla svenskar bli miljonärer!". Den har verkligen förändrat mitt liv. Jag kommer från en arbetarfamilj med god uppfostran. När mina vänner passade på att njuta av sommarloven när vi var unga, så sommarjobbade jag. För i min familj fick jag tidigt lära mig att du får ingenting gratis. Detta har hjälpt mig senare i livet, då jag har arbetat mig upp till en hög position och ett välbetalt arbete.

MEN det var aldrig någon som talade om för mig vad aktier var för någonting. Detta blev jag varse först när jag köpte din bok under finanskrisen. Nu är jag 35 år och jag har följt alla dina råd. Nästa år blir jag miljonär utan att ägna värst mycket tid åt mina aktier då jag stannar kvar i mina företag, gör månadsinsättningar och köper, med hjälp av utdelningen, aktier när andra får kalla fötter när diverse analytiker varnar. Det mesta går med automatik och risken är låg. Det är helt fantastiskt! Tack.

Hej!

Har alltid varit så kallat taveli (sparsam) och skyller detta på mina småländska genetiska anlag. Tror inte ens jag hade läst färdigt boken då jag följde ditt tips att köpa Nibe. Jag gjorde det även nästa löning då jag inte hade några större summor pengar för första köpet. Efter det har jag slaviskt följt 10 procent-regeln på olika sätt och idag äger jag en mindre gård med pantbrev på 2,8 miljoner men belånad till 1,9 miljoner. Det finns inget lån på bilen och inte heller traktorn. Nibe har för övrigt förvandlat de där 39 tusen kronorna till 136 tusen kronor och om du räknar fasta tillgångar samt fonder/aktier så är jag faktiskt med råge miljonär idag. Du väckte kanske inte mitt intresse för ekonomi men gjorde mig, på mindre än två kvällar, målmedveten för framtiden. Tycker att ett tack till dig för inspirationen är på sin plats. Tack!”

Hej Per,

Det är faktiskt dags att jag skriver till dig och säger tack. Jag läste din bok ”Så här blir alla svenskar miljonärer” mitt i brinnande finanskris. Din bok fick mig att helt förändra mitt liv. Idag, 12 år senare, är jag miljonär och otroligt tacksam.

Bilaga 2

Sparrebellen nr 61

Per H Börjessons kommentar till ekonomie doktor Anders Andersons och juris doktor Fredric Korlings analys och förslag till ”Bättre reglering av konsumentinformation på området finansiella tjänster” vid seminarium anordnat av Finansmarknadskommittén den 13 juni 2012.

”Det är synd om människorna” sa Strindberg men jag tycker det är synd om svenska sparare. För den absoluta majoriteten, kanske 90 procent, är den enda kontakten med information och rådgivning om sparande en person anställd på någon av våra banker. Risken är då stor att du betalar för mycket för en dold indexfond som skuggar index vilket innebär att du missar 2 procent i avkastning varje år. Det innebär med ränta-på-ränta-effekten och spartider på 20, 30 eller 40 år att du förlorar kanske 30, 40 eller 50 procent av det totala slutresultatet.

Men det är även synd om de resterande 10 procent som kanske får en mer personlig rådgivning och är mer intresserade och kunniga i sparfrågor. Då jag skrivit ett antal böcker om sparande händer det att jag ibland träffar människor som till exempel sålt sitt bolag och vill ha information om vad de skall göra med sina pengar. Mitt budskap är att placeringar egentligen är enkelt: köp och behåll ett antal investmentbolag, en indexfond eller en aktiv fond från en mindre förvaltare som verkligen försöker slå index.

Många som tjänat riktigt stora pengar på sparande till exempel Aktiestinsen har gjort precis på detta sätt. När jag sedan efter 1–2 år träffar samma person igen kan jag oftast konstatera att hen inte följt mitt tips utan istället till exempel investerat i komplexa finansiella produkter som hedgefonder eller aktieindexobligationer som gått dåligt och lagts in i inlåsta kapitalförsäkringar. Vad beror det på att när det gäller placeringar, det lönsamma, enkla och billiga förlorar till det dåliga, komplexa och dyra?

Jag tror att det beror på följande

1. De med mest resurser vinner. De som har de dyraste produkterna kan lägga mer tid på regelbundna kontakter med kunden vilket bygger ett personligt förtroende.

2. Det är mot det mänskliga kynnet att inte vara aktiv utan bara köpa och behålla. I de flesta andra aktiviteter som sport och arbete är det den mest aktive som vinner. Då är det svårt att förstå att inom placeringar är det precis tvärtom. När det dessutom finns en hel finansbransch som hejar på att du skall vara aktiv och hela tiden köpa och sälja.

3. Ingen tillit till den egna förmågan. Det är fascinerande att svenskar till exempel målar sina hus själva, trots att målaren skulle göra ett bättre jobb, men när det gäller placeringar lämnar man iväg beslutet till någon annan trots att 99 procent skulle få ett bättre resultat om du gjorde det själv utan hjälp av finansbranschen.

4. Alla har så bråttom och vill bli rika imorgon men min idol Warren Buffett säger att ”alla kan bli rika på aktier men man kan inte ha bråttom”.

Mitt svar på frågan ”Får konsumenter av finansiella tjänster bra information” är: Nej! 99 procent får dålig information och fattar många felaktiga beslut om sina placeringar.

Rapporten ”Bättre reglering av konsumentinformation på området för finansiella tjänster” beskriver det som skapar detta problem på ett utmärkt sätt:

Informationsövertaget som de som säljer finansiella produkter har, svårigheter att jämföra olika produkter, överflödet av information som gör konsumenter förvillade och dessutom hur den mänskliga psykologin spelar oss ett spratt när vi fattar beslut. Dessutom är det mycket svårt för till exempel Finansinspektionen att utvärdera om rådgivningen, med endast skriftlig dokumentation, verkligen gått rätt till vilket skapar en rättsosäkerhet för konsumenten.

Rapporten beskriver också till exempel att transaktionskostnader för konsumenten inte bara är courtage, som många tror. Till och med de som jobbat hela sin karriär i finansbranschen. Sedan tillkommer spreadkostnader

(skillnaden mellan köp-och säljkurser i varje transaktion) och det omöjliga i att ha rätt tajming och hoppa mellan olika produkter. Det kräver två korrekta beslut: att gå ur rätt och att rätt gå tillbaks in igen.

Jag vänder mig dock mot ansatsen i rapporten att en del av problemet beror på att ”produkterna har blivit mer komplexa”. Det är finansbranschen som skapar alla dessa komplexa produkter för att de skall kunna tjäna mer pengar. Enkelt är effektivt och har låga kostnader. Komplext är dyrt och har dolda risker. Finansbranschen är en mästare på att sälja på konsumenter komplexa produkter som kostar alldeles för mycket. Det bästa exemplet på detta är aktieindexobligationer och strukturerade produkter.

Rapporten beskriver på ett utmärkt sätt hur denna typ av produkter utnyttjar den mänskliga psykologin att du vill ha säkerhet i kombination med en liten chans att vinna stort. En försäkringsförmedlare säljer denna typ av produkter för att hen först tjänar några procent av placeringen i provision vid försäljningen och sedan 2–3 procent till om du lägger produkten i en kapitalförsäkring och sedan ytterligare 2–3 procent om förmedlaren får kunden att köpa en utländsk kapitalförsäkring. (Tänk på att det är helt fel att lägga en produkt som till stor del är en ränteplacering i en kapitalförsäkring med en årlig avkastningsskatt). Dessutom tjänar även de som står som garanter och de som sätter ihop produkterna ytterligare pengar på spararens bekostnad.

De sistnämnda gör också stora vinster på att erbjuda konsumenterna att köpa tillbaka produkterna innan löptiden gått ut. Då det inte finns några marknadspriser på produkterna kan de tjäna stora pengar på ”spreadarna”. Vanligast är att optionsvärdet försvunnit så för att få en ny uppsida måste du köpa en ny produkt. Givetvis borde en sparare som vill ha denna typ av riskprofil till 90 procent köpa en räntefond med låga kostnader runt 0,1 procent per år och till 10 procent en aktiefond som kostar 1,5 procent per år vilket kan ge en kostnad per år på 0,24 procent eller en totalkostnad på 1,2 procent med en löptid på fem år. Dessutom är båda dessa tillgångsslag separata likvida tillgångar över hela löptiden.

Givetvis kommer finansbranschen aldrig erbjuda detta alternativ för de tjänar mycket mer pengar på att sälja aktieindexobligationer. Därför är jag

tveksam till om lösningen på denna typ av problem är mer regleringar, reglementen, MIFID, självreglering och branschkode som man får känslan av när man läser rapporten. Om man har informerat konsumenten och fyllt i alla blanketter kan man inte bli kritiserad för att man sålt en dålig produkt med för höga kostnader. Dessutom är det tråkigt att läsa att vi i Sverige skall avvakta EU-regler innan vi gör något för att förbättra för konsumenterna. Jag har noterat att i dagarna är dokumentären "Brussels business" den mest populära filmen i Bryssel. Den beskriver hur alla lobbyister kontrollerar beslutsfattandet. Då finanslobbyn är extremt stark och befolkas av dem med de bästa utbildningarna och av människor som tjänar otroligt mycket pengar på att göra saker komplexa, blir det svårt att med nya regelverk förbättra för spararna.

Nej, lösningen på problemet måste vara mer utbildning, information och kunnande hos de enskilda konsumenterna. Ett sådant exempel är www.gilladinekonomi.se där olika branschaktörer samarbetar. Därför är jag förvånad över att författarna avskriver utbildning som för kostsamt samt att det kräver ett matematiskt kunnande hos konsumenten för att vara framgångsrikt.

Låt mig ta ett exempel. Det finns 100 000-tals svenskar som varje månad ger 188 kronor till Postkodlotteriet för att de vill bli miljonärer. Även om du håller på med det i 40 år är det en otroligt liten chans att du blir miljonär. Om du istället sätter in 188 kronor i en svensk indexfond och får en avkastning på 10 procent blir du miljonär om 40 år. Skillnaden är att du är säker på att bli miljonär men du vet inte när. Det kan ta 33 år eller 53 eller 63 år men någon gång blir du miljonär. Det krävs inget matematiskt kunnande för att fatta ett sådant beslut. Det enda som krävs är lika skicklig marknadsföring som Postkodlotteriet använder, med budskapet: "om du inte gör det här så blir du inte miljonär när dina grannar blir det".

När det gäller utbildning borde man också starta med de fackliga företrädare och politiker som anser att vi skall lägga ned PPM för att aktiemarknaden inte fungerar längre. De kanske läser artiklar av samma typ som du kunde läsa i en tidning nyligen. Där beskrevs hur aktier de senaste 12 åren givit den sämsta avkastningen av åtta olika tillgångsslag. Tyvärr är

just denna tidsperiod en av de sämsta 10-årsperioderna för aktier under 140 år. Om du istället tittar på 20- eller 30-års perioder slår aktier obligationer. Det finns inget som säger att detta samband även består i framtiden och då fattar du ett helt felaktigt beslut om du inte har aktier i din långsiktiga sparportfölj. Alla har vi en tendens att utgå från det rådande stämningläget när vi fattar beslut vilket ofta blir helt felaktigt.

Av rapportens många förslag vill jag lyfta fram två som jag tycker är särskilt bra:

- Det första är att arbetsgivarna borde visa avsättningen till tjänstepensionen på lönebeskedet så att arbetstagarna börjar förstå hur mycket pengar som sätts av till deras pension varje månad.

Det skulle också belysa det största problemet på svenska pensionsmarknaden och det är de 10 procent av löntagarna som inte har någon tjänstepension och då troligtvis inte heller något eget sparande. Det finns stor risk att de blir de verkliga fattigpensionärerna i framtiden.

- Det andra förslaget är att låta en instans, till exempel Min pension, skicka ut all information om pensioner till alla svenskar. En anledning till varför vi upplever så stor ångest när det gäller våra pensioner är alla olika pensionsbesked som kommer från olika aktörer där samma sak kan heta olika när de kommer från olika försäkringsgivare. Bäst vore att samla alla dessa slattar av pensionspengar hos PPM, där fondavgiften är starkt rabatterad. Men det är en ännu tuffare utmaning.

I övrigt tycker jag att förslagen kunde vara lite mer konkreta. På många ställen står det i rapporten ”det vore positivt” eller ”det vore önskvärt”. Om man skall förändra finansbranschen måste man göra konkreta förslag. Avslutningsvis har jag två egna förslag som det vore intressant att få författarnas kommentarer till i den avslutande diskussionen.

1. Begränsa användandet av ordet rådgivning för dem som enbart tar betalt för den tid de lägger ned när de träffar kunden. Rådgivare i

finansbranschen är egentligen säljare. Antingen säljer de i stor utsträckning sin arbetsgivares produkter eller så erbjuder de fondtorg där alla produkter finns men där de tjänar mer pengar på att sälja produkter med högre avgifter. En som säljer bilar kallas för bilförsäljare. Varför skall då säljare av finansiella produkter kallas för rådgivare. Dessutom märker du när du blir lurad av en bilförsäljare när bilen inte fungerar men du märker normalt inte att du fått sämre avkastning på en finansiell produkt då slutresultatet ligger så långt fram i tiden och du dessutom inte har en aning om alternativavkastningen.

2. Inför ett REP-avdrag (Rådgivning, Ekonomi och Pension) på 5 000 kronor. Det skulle kunna skapa en bransch av verkligt oberoende finansiella rådgivare som bara får ta betalt genom arvodering av sin tid. ROT och RUT sparar några tusenlappar för slutkonsumenterna men ett REP-avdrag skulle kunna öka slutresultatet av svenska folkets sparande med miljontals kronor. Dessutom skulle det lära svenskar att finansiell rådgivning inte är gratis som de tror idag.

Strindberg sa också för över 100 år sedan:

”Vad är ekonomi? En vetenskap uppfunnen av överklassen för att komma åt underklassens arbete”.

En stor satsning på utbildning, information och kunnande i finansiella frågor skulle verkligen göra detta gamla påstående helt felaktigt.

Publicerad den 13 juni 2012

Bilaga 3

Sparrebellan 114

Enda sättet att förlora pengar på aktier är att inte ha några.

När jag i maj 2008 stod i tullen för att komma in i USA, i samband med besöket på Berkshire Hathaways årsstämma, började jag prata med en annan svensk. Han hade köpt ett hus i Florida som han hyrde ut och nu skulle han åka dit och köpa ett till för det första huset hade stigit så mycket i värde att han kunde låna pengar på det första för att köpa ytterligare ett hus.

Tidigare hade man i en amerikansk affärstidning kunnat läsa artikeln ”enda sättet att förlora pengar på fastigheter är att inte ha några”. Sedan vet vi hur det gick. Den amerikanska fastighetsboomen med stora huslån skapade en finanskris som spred sig över hela världen.

Hur skall man då resonera om dagens aktiemarknad som nu stigit i sex år och nått nya rekordnivåer. På årets stämma fick Warren Buffett frågan hur han tror att aktiemarknaden kommer att gå framöver och han menade att om det låga ränteläget består kan marknaden fortsätta upp 10 år till. Samtidigt gör han aldrig några prognoser för ingen vet på kort sikt hur aktiemarknaden kommer att utvecklas. Däremot vet man att aktiemarknaden nästan varje år har en kortvarig nedgång på 10–20 procent. I snitt varar dessa korrekationer bara två månader. Historiskt har dessa nedgångar, ungefär vart femte år, utvecklats till en kraftig nedgång på kanske 50 procent och allmän lågkonjunktur. Senast hände det år 2008 under finanskrisen. Om man har aktier eller aktiefonder är det därför viktigt att man mentalt förbereder sig för dessa nedgångar som kommer att

komma. För det är också helt säkert att efter varje nedgång kommer det alltid en uppgång igen. Om man då inte har några lån på sina aktier eller aktiefonder kan man lugnt invänta den kommande uppgången. Det var ju belåningen på husen som skapade den stora fastighetskrisen 2008.

De som idag säljer av alla sina aktier eller aktiefonder för att aktiemarknaden är högt värderad kanske gör ett misstag. Problemet är att en timing av marknaden kräver två korrekta beslut. Dels att man går ur marknaden vid rätt tidpunkt och dels att man går in i marknaden vid rätt tidpunkt. Så även om man har rätt i att marknaden snart går ned kraftigt är det otroligt svårt att gå in igen när alla tidningar är fyllda med rubriker om hur dålig situationen är i ekonomin. Botten på förra stora nedgången var i mars 2009 men under de följande 12 månaderna gick aktiemarknaden upp cirka 70 procent som man missade om man inte gick in igen vid exakt rätt tidpunkt.

Ett annat vanligt misstag är att man säljer sina aktier eller aktiefonder när aktiemarknaden gått ned för man är orolig att förlora mer pengar. Det är mänskligt att bli rädd när det är allmän dyster stämning men det kan bli en dålig affär då marknaden vid alla tidigare nedgångar faktiskt kommit tillbaka. I en undersökning i USA 2013 (fem år efter krisen) sade fortfarande 44 procent att de aldrig skulle placera i aktier igen. Var därför mentalt förberedd på att aktiemarknaden kommer att gå ned förr eller senare. Tänk också på att nedgångar på aktiemarknaden skapar dubbelt så mycket pina som den glädje man får när aktiemarknaden går upp (kallas för förlustaversion).

Det bästa sättet att komma ifrån oron för hur marknaden kommer att utvecklas är att aktiespara varje månad. Om marknaden går upp kan man glädjas åt att aktierna man har går upp i värde. Om marknaden går ned kan man vara glad för att man kan köpa fler aktier varje månad till lägre priser. Om man då inte har några lån på aktieportföljen blir man alltid en vinnare för på lång sikt stiger alltid marknaden.

Det andra sättet att förbereda sig för en eventuell nedgång är att rebalansera portföljen. Om man bestämt sig för mixen 70 procent aktier och 30 procent ränteplaceringar i sitt långsiktiga sparande kanske aktieandelen

idag är 85 procent efter många års uppgång. Då kan det vara en bra idé att sälja av 15 procent av aktierna så att man har samma portföljmix. Notera att det är fördelningen mellan aktier och ränteplaceringar som kanske ger 95 procent av slutresultatet i ett långsiktigt sparande.

Sammanfattning

Oroa dig inte för framtiden för den är alltid osäker. Aktiemarknaden går på kort sikt upp, ned eller är lika men på lång sikt är du en vinnare om du är exponerad mot aktier. Försök inte spekulera genom att gå ur och in i marknaden och drabbas inte av panik när marknaden rasar för den kommer alltid tillbaka. Månadsspara varje månad och rebalansera din totala portfölj om du vill sova bättre om natten.

Publicerad den 25 maj 2017

Bilaga 4

Sparrebellen 137

Fem tips för ditt sparande under pandemin

Den pågående pandemin har påverkat oss alla. En del har förlorat nära och kära. Vänner och andra har blivit långtidssjuka. Många har förlorat sina jobb och blivit arbetslösa. Man lider med de företagare vars hela livsverk är hotade när hela branscher i princip har drabbats av näringsförbud. Andra mår bra men har tröttnat på att arbeta hemma och på social distansering. Rent ekonomiskt kan dessa ha fått det bättre med hemmasittande istället för restaurangbesök och utan dyra semesterresor. Frågan är då hur man skall resonera om man har möjlighet att spara en slant under rådande omständigheter.

Här kommer några förslag:

1. Ingen vet hur börserna kommer att utvecklas efter att pandemin är över

Ett scenario är att den goda börsutvecklingen kommer att fortsätta i många år till. Låga räntor och statliga subventioner kommer att fortsätta gynna kapitalflöden till aktier, fastigheter med mera. Kanske börserna går upp på grund av pandemin, inte trots pandemin.

När vaccineringen har minskat smittspridningen får vi uppleva glada tider när många skall ut och resa och vara sociala igen. Efter spanska sjukan 1921 fick vi ”det glada 20-talet” och kanske är det dags nu igen.

Ett annat scenario är att vi kommer att drabbas av en gigantisk baksmälla när alla skulder skall betalas. Då kanske inflationen ökar, vilket skulle sänka

börserna och göra ränteplaceringar mer lönsamma igen. Det innebär också att alla tillväxtaktier med helt fantastiska värderingar kommer att falla tillbaka.

Ingen vet vilket scenario som kommer att inträffa. Därför måste man mentalt ställa in sig på att båda ytterligheterna faktiskt kan ske. Jag har träffat på flera personer som i mars förra året blev så rädda att de sålde alla sina aktier. Nu, tio månader senare har de alla pengarna på banken, börserna är på "all time high" och de undrar vad de skall göra. Slutsatsen är att man i sitt sparande både ska ha aktier och en kassa som passar för båda scenarierna. Eftersom riksbanker och politiker har varit framgångsrika med minusräntor och stimulanspaket lär de väl fortsätta med denna typ av åtgärder om det blir ännu sämre tider igen. Därför tror jag att det nog är bäst att satsa mest på aktiemarknaden om alternativet är pengar på banken.

2. Ha inte för många transaktioner i sparportföljen

En effekt av pandemin och att folk fått mer tid är att privatpersoners andel av börshandeln har ökat dramatiskt när man handlar med aktier varje dag. Många tror nu att man är en börsmatador bara för att man har stora pappersvinster i Tesla, FANG (Facebook, Amazon, Netflix och Google) eller andra högt värderade tillväxtaktier. Men det är lätt att tjäna pengar på aktier när börserna stiger hela tiden. Notera också att transaktioner är finansbranschen modersmjölk som ger en gigantisk omfördelning från handelsaktiva sparare till passiva långsiktiga sparare. Vinnarna på lång sikt är de som väljer bra aktiefonder (index eller aktiva som verkligen är aktiva) eller köper och behåller en spridd portfölj av bra bolag där åtminstone en del kanske skall vara lite lägre värderade värdeaktier.

3. Bygg upp en egen pengamaskin

Även om man är duktig på att spara är det ett vanligt problem att man säljer sina aktier eller fonder för att konsumera eller köpa något man behöver när man exempelvis nått 10 000 eller 100 000 kr. Det innebär att man sedan får starta om igen från noll. Då är det bättre att ha tålamod och bygga upp en

pengamaskin som löpande ger värdestegring och utdelning på kanske 10 procent varje år. Avkastningen och utdelningen kan man sedan konsumera. Om man kommer upp till en miljon i en aktieportfölj innebär det att man kanske har 100 000 kr att spendera varje år. Om man idag har lägre kostnader på grund av pandemin är det ett utmärkt tillfälle att börja spara ännu mer till den egna portföljen som sedan löpande kan ge intäkter varje år.

4. Spendera på upplevelser i stället för prylar

När man köper en pryl för att få status finns det alltid någon annan som har en ännu bättre pryl. Då är det bättre att fundera över vilka upplevelser man vill spendera på i framtiden. De ger bestående minnen och där man även ofta kommer ihåg människorna förknippade med händelsen. Upplevelser är också kopplade till den personlighet du vill vara och då de är unika går det inte att jämföra med annat. Jag har själv nu när det varit mycket hemmasittande tänkt på resor jag har gjort med familjen. Även om vi idag skall vara försiktiga med onödiga resor finns det mycket att uppleva i Sverige som har många fantastiska platser. Mark Twain lär ha sagt att ”om 20 år kommer du att vara mer besviken på saker du inte gjorde än sakerna du faktiskt har gjort”. Studier visar att människor ångrar sig mest över att de inte hängde med på en upplevelse när tillfället gavs.

5. Bli lyckligare genom att ge till andra

Studier om hur man blir lyckligare visar att man mår mycket bättre om man ger till andra. ”Att vara snäll” är faktiskt den viktigaste faktorn för att bli framgångsrik. Dessutom känner man sig mer förmögen om man ger bort en del av sitt kapital. Speciellt i dessa tider när det finns många som är drabbade. Om man går ut på restaurang kan man ge lite extra dricks. Det finns många välgörenhetsorganisationer som gör fantastiska insatser. Via sajten samfora.org kan man på ett enkelt sätt ge pengar till olika välgörenhetsorganisationer. Men se upp med Postkodlotteriet som i helsidesannonser berättar hur mycket de ger till olika organisationer. År

2019 fick de in 3,6 miljarder kr på att sälja lotter men bara en miljard gick till välgörenhet. 1,4 miljarder kr blev lottovinster och hela 1,2 miljarder kr gick till marknadsföring, höga löner till de som arbetar i företaget och ägarna i Holland.

Då är det bättre att varje månad ge till en organisation du gillar eller långsiktigt spara pengarna för att ge en ännu större gåva senare. Warren Buffett fick kritik när han blivit förmögen för att han inte gav bort något. Han valde att förvalta pengarna själv och annonserade 2006 (vid 76 års ålder) att han skulle ge världens största gåva (44 miljarder US-dollar) till Bill och Melinda Gates Foundation.

PS. Glöm inte heller att tiden är vår viktigaste resurs. Tid går inte att spara, är lika för oss alla och ingen vet hur mycket tid vi har kvar att leva. Buffetts son Peter fick Berkshire aktier för 770 000 kr på 19-årsdagen som han sålde direkt. Aktierna hade idag varit värda 1,7 miljarder kr men Peter ångrar sig inte då han köpte sig tid att ägna sig åt musik som han älskade.

Publicerad den 2 februari 2021

Bilaga 5

Sparrebellan 151

Svenska Warren Buffett-bolag slår fortfarande index

För 14 år sedan gav jag ut boken ”Så här blev Warren Buffett världens rikaste person”. Det är en sammanfattande biografi om Buffett men jag spekulerar även i vilka svenska bolag som Buffett skulle kunna tänkas investera i. Buffetts filosofi är att ”köpa och behålla lönsamma bolag som har ärliga ägare och affärsidéer som man begriper”.

Välj bra bolag och behåll dem under långa tidsperioder.

Det låter enkelt men det är svårt att ha karaktären att följa Buffetts enkla principer. I tabellen ovan ser ni de svenska bolag som jag trodde Buffett skulle kunna vara intresserad av. De har sedan 2009 haft en fantastiskt fin utveckling. Då börsindex drygt tredubblats under samma tidsperiod talar siffrorna för sig själva. Så enkelt det är att köpa en bok och sedan köpa och behålla de bolag som rekommenderas i boken. Notera utvecklingen av börsvärdena i nämnda bolag och att man under åren även fått 2–3 procent i utdelning från de flesta. Men notera att de senaste fjorton åren varit mycket goda börsår, även om vi också haft ett par stora nedgångar.

Man kan dela in bolagen i följande kategorier:

Mur runt intäkterna

De bästa exemplen är bolag inom den finansiella industrin då många tycker det är krångligt att byta leverantör. För många år sedan sa den dåvarande näringslivsministern Pagrotsky att ”svenskar byter partner oftare än de byter bank”. Det bästa exemplet är Avanza som har fått ett femton gånger större börsvärde, på fjorton år. SHB har historiskt varit den lysande stjärnan bland storbankerna men under de senaste åren har de tappat både i image och har varit för långsamma att anpassa sig till den nya digitala världen och har fortfarande kvar många fysiska bankkontor. Ett annat exempel på ett bolag som har en mur runt intäkterna är Skistar. Då man väl är på plats på en av deras skidorter hyr man både hus och skidor samt köper liftkort från bolaget. Den bästa utvecklingen i kategorin är Fortnox som säljer bokföringsprogram över nätet. När man väl blivit kund är det verkligen svårt att byta och bolaget kan höja priserna utan att kunderna hoppar av.

Svenska Buffett-bolag	Mkr 4/2009	Mkr 2/2023
Mur runt intäkterna		
Avanza	2 700	42 000
Fortnox *	150	36 000
SHB	86 000	218 000
Skistar	3 000	9 000
Starka varumärken		
Clas Ohlsson	5 700	4 400
H&M	282 000	208 000
Sandvik	61 000	267 000
Rätt branschförutsättningar		
Beijer Ref	2 700	63 000
Nibe	4 800	232 000
Svenska investmentbolag		
Industrivärden	25 500	122 000
Indutrade	3 700	82 000
Investor	84 400	615 000
Kinnevik	19 300	43 000
Latour	9 800	142 000
Lundbergs	16 900	118 000
Ratos	20 100	10 000
Spiltan	130	7 500
Traction	800	3 700

Starka varumärken

Det är kanske den typ av bolag som har haft störst problem under senare år. Handel över internet har tagit fart och de etablerade detaljhandelsbolagen som H&M och Clas Ohlsson har anpassat sig för långsamt. Ett annat bolag med starkt varumärke är Sandvik som har en stark position inom sina

segment. Intressant att notera är att Buffett köpt det israeliska bolaget Iscar som är en av Sandviks största konkurrenter.

Rätt branschförutsättningar

Beijer Ref är ett bolag som har haft stora framgångar då det levererar kylanläggningar som många, med ny lagstiftning från EU, måste byta ut. Nibe är med sina värmepumpar mm ett bolag som gynnas av miljötrenden och av att allt fler vill ha lägre energiförbrukning. Notera att i båda dessa bolag har VD varit stora ägare vilket också är en positiv indikation.

Investmentbolag

Genom investmentbolag får man långsiktig aktiv förvaltning med låga kostnader vilket har visat sig vara en framgångsformel. De stora bolagen Investor och Industrivärden har ökat sina börsvärden med sju respektive fem gånger under tidsperioden. En del av avkastningen utgörs också av att substansrabatterna minskat under åren. De största vinnarna är de investmentbolag som haft stora andelar i några få bolag som haft fantastiska börsresor (exempelvis Assa Abloy och Securitas i Latour och Paradox Interactive i Spiltan). Fokus i rätt bolag skapar alltså stora värden medan diversifiering bevarar värde. Industrade är ett bolag som ökat börsvärdet 22 gånger under 14 år och de har haft en förvärvsstrategi som liknar Buffetts, det vill säga att köpa och behålla framgångsrika bolag och sedan låta bolagen leva vidare som tidigare. Enda plumpen bland investmentbolagen är Ratos, vilket till stor del kan förklaras av deras incitamentsstruktur för ledande personer. Genom att erbjuda syntetiska optioner till anställda, baserade på exitvärdet, har Ratos successivt sålt av de bästa bolagen och behållit de sämre i portföljen. Numera satsar Ratos på helägda bolag som de behåller på lång sikt.

Lärdomar

Strategin, att precis som Buffett köpa och behålla bra bolag, har visat sig vara en framgångsstrategi de senaste fjorton åren. Att sälja bra bolag för tidigt är ett av de vanligaste misstagen även bland professionella placerare. Hur lätt är det inte att sälja av de bästa innehaven när man har haft en bra aktieresa. En stor del av framgångarna för till exempel Spiltan Fonders Aktiefond Stabil är att förutom det faktum att man i första läget identifierat och valt att investera i bra bolag med goda förutsättningar att skapa värde över tid är även att man under många år har valt att behålla investeringarna i bolag som bla Beijer ref, Indutrade, Nibe och Latour i portföljen. Samtidigt sålde man hela innehavet i H&M i tid för att slippa kursrasen när branschförutsättningarna förändrades och sedan sänkte aktiekursen i bolaget. En annan lärdom är att verkligen försöka agera när man har möjligheten. För fjorton år sedan fick jag en presentation av grundaren av Fortnox*, Jan Älmeby, och Investment AB Spiltan hade då möjlighet att köpa en aktiepost på 4 procent av bolaget för 6 miljoner kronor. Jag hade alla fakta om bolagets affärsmodell men tackade nej till möjligheten. I dag hade aktieposten varit värd nästan 1,5 miljarder kronor.

”Alla kan bli rika på aktier men man får inte ha bråttom” är ett annat Buffettcitrat. Att välja bra bolag och sedan bara behålla dem över långa tidsperioder är alltså en vinnande strategi. Om man litar till sin förmåga att fatta egna beslut behöver man heller inte hjälp av rådgivare som ofta tar en andel av avkastningen utan att skapa någon överavkastning.

Per H Börjesson

VD Investment AB Spiltan

1 mars 2023

*) Fortnox köptes ut från börsen 2025 av bl a tidigare huvudägare.

Kommentar februari 2026 när denna upplaga trycks:

I april 2009 när jag valde ut de 18 bolagen hade de ett totalt börsvärde på 630 miljoner kronor. I februari 2023 var samma värde 2220 miljoner kronor. Idag, tre år senare, är värdet 3090 miljoner kronor. Det innebär en

årlig avkastning på 12 %, bara sedan 2023. Dessutom har man under alla dessa år fått drygt 2 % i utdelning varje år. Exemplet visar hur enkelt det är att få fantastiska avkastningar bara genom att köpa och behålla bra bolag.

Tack

Inspirationen till den här boken har kommit från alla som har hört av sig och tackat för råden i mina tre tidigare privatekonomiska böcker. Det är fantastiskt kul att få höra att det finns många som blivit miljonärer tack vare mina enkla råd. Men när det verkade som om den tredje boken med ordet pensionär i titeln ofta hamnade på nattduksbordet utan att bli läst föddes idén att göra en lite mer lättläst version av min första och mest lästa bok ”Så här kan alla svenskar bli miljonärer”.

Manuset har utvecklats och bearbetats under flera år men en fråga var hur jag skulle kunna få ut boken till så många som möjligt så att fler kan ta del av innehållet. Lösningen blev ett samarbete med tidningen Privata Affärer och dess chefredaktör Per Hammarlund som innebar att tidningens läsare fick den som extra läsning sommaren 2017.

I arbetet med boken vill jag först även tacka medlemmarna i Spiltans styrelse och Erik Brändström på Spiltan Fonder som kommit med värdefulla kommentarer. På Spiltan har även Marie Kotschack och Elin Castlin arbetat med fingranskningen och utformningen av texterna i boken.

Även författarcoach Ann Ljungberg och Helena Höjenberg samt Annika Unt Widell har kommit med bra inlägg till kompletteringar och hur vi kan göra boken mer lättläst.

I det slutliga bokprojektet vill jag också tacka förläggaren Jan Sterner.

Slutligen vill jag tacka min familj, med hustrun Margareta i spetsen, som kommit med insiktsfulla inlägg trots att de är rätt trötta på frågeställningarna om sparande och pensioner.

Litteratur

Svenska böcker om sparande:

Arnbäck, Alexandre & Pavitt, Trevor: Historien din bankman inte vill berätta Bacos, Nils:

Maximera din pension

Bloggaren Miljonär innan 30:

Så kan du också bli miljonär innan 30 och pensionär innan 40

Börjesson, Per H: Så här kan alla svenskar bli miljonärer Så här blir du miljonär som pensionär Så här blir du miljonär som företagare Boström, Lars-Erik: Börsens psykologi

Carnegie, Andrew: Rikedomens evangelium

Dahlberg, Joel:

Pensionsbluffen

Bankbluffen

Haldell, Bo:

Fly bankfällan – ta makten över din privatekonomi Haskel, Anders:

Bli grymt rik på aktier!

Hemberg, Claes:

Spara klokare 55+

Hernhag, Marcus: Den enkla vägen att lyckas med aktier Den enkla vägen bli rik på aktieutdelning Den enkla vägen hitta världens bästa aktier Trenderna som gör dig rik på aktier Hernhag, Marcus och Sterner, Jan: Den enkla vägen för nybörjare att lyckas med aktiesparande

Hernhag, Marcus och Talving, Arne: Den enkla vägen blir rik och fri med aktier Housel, Morgan: Pengars Psykologi

Mayer, Christopher: 100 gånger pengarna - Aktier som gör 10 000 till 1 miljon Piper, Birgitta: Pengarna och livet

Schildfat, Tobias: Vägen till din första miljon

Böcker om Warren Buffett:

Bevelin, Peter:

A few Lessons for Investors and Managers

Börjesson, Per H: *Så här blev Warren Buffett världens rikaste person*

Hagstrom, Robert G. Jr: *The Warren Buffett Way*

Lowenstein, Roger: *Buffett – The Making of an American Capitalist*

Svenska böcker om ”vad rikedom egentligen är”:

Jönsson, Bodil:

Tio tankar om tid

Pollak, Kay:

Att välja glädje

Hill, Napoleon:

Tänk rätt bli framgångsrik

Simonsson, Nisse: *Varför mår vi så dåligt när vi har det så bra?*

Warberg, Fredrik/Larsson, Jörgen: *Rik på riktigt*

Engelskspråkiga böcker om sparande:

Clason, George S:

The richest man in Babylon

Lynch, Peter:

Beating the Street

Robbins, Tony:

MONEY Master The Game

Scheiff, Lewis & Gerlach Douglas: *The Armchair Millionaire*

Whitehead, Bird: *Why Smart People Do Stupid Things with their money*

Hemsidor med sparinformation

Inkomst- och PPM-miljonen

www.pensionsmyndigheten.se
(bra allmän pensionsinformation)
www.konsumenternas.se
(Konsumenternas Bank och Finansbyrå)

Pensionsprognoser

www.minpension.se
www.maximeradpension.se

Tjänstemiljonen

www.fora.se
(valcentral för SAF-LO)
www.collectum.se
(va/centra/för ITP och ITPK)
www.alecta.se
(ITP förmånsbestämd)
www.spv.se
(för statligt anställda)
www.pensionsvalet.se
(för kommunanställda)

Spara 10 %-miljonen

www.privataaffarer.se
www.sparklubben.se
(nyhetsbrevet Sparrebellan utan kostnad)
Fondutvärderingar
www.morningsstar.se
(kostnadsfritt att bli medlem och få nyhetsbrev)

Bra indexfonder

AvanzaZero
www.avanza.se
Nordnet Superfonden Sverige
(www.nordnet.se)
Spiltan Aktiefond Investmentbolag (www.spiltanfonder.se)

Aktiva fondförvaltare som verkligen försöker slå index

Carnegie Fonder

(www.carnegiefonder.se) Lannebo Fonder

(www.lannebo.se) Spiltan Fonder

(www.spiltanfonder.se)

Prenumerera på Sparrebellen

Jag skriver löpande i nyhetsbrevet Sparrebellen i Warren Buffetts anda om ämnen på de finansiella marknaderna som upprör oss.

Prenumerera kostnadsfritt på Sparrebellen genom att anmäla dig på sparklubben.se

Med vänlig hälsning
Per H Börjesson
VD Spiltan Invest

PORTRÄTT

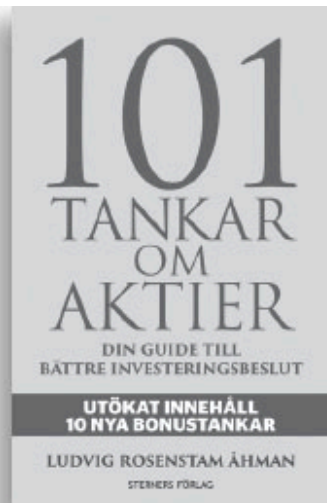
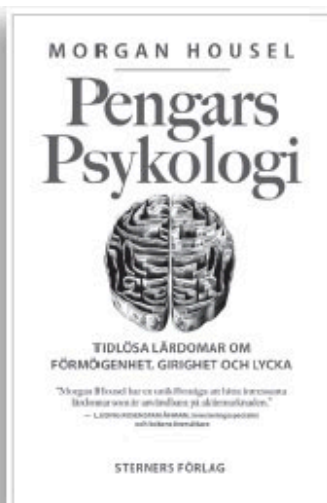
Wilma vill bli miljonär – för att hjälpa andra

Välkommen till Sparklubben.se

Alla behöver någon form av sparande och Sparklubben vill inspirera fler att skapa sig ekonomisk frihet i vardagen. Vi tror att ett steg på vägen mot ett mer jämställt samhälle är ett mer jämställt ägande. Därför vill vi sprida ägandet i Sverige och sänka tröskeln för människor att komma igång med sparande och investeringar. Warren Buffett säger: "Alla kan bli rika på aktier, bara man inte har bråttom", och vi vet att det är sant. Nästan varje vecka får vi tackmejl från någon som läst Per H Börjessons böcker eller sparrebeller och blivit miljonär. Sparklubben Media AB är ett dotterbolag till Spiltan Invest och en del av Spiltans folkbildningssatsning.

Läs dig lite smartare

Dessa och många fler böcker om aktier, ekonomi och klokt långsiktigt sparande finns på sternersforlag.se och där böcker säljs. Med rabattkod **Hangmattan** får du **10 % rabatt** på samtliga titlar.

Bara på sternersforlag.se

